

762095

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SANAT EĞİTİMİNDE YARATICILIK YETİSİNİN
ORTAYA ÇIKARILMASI VE GELİŞTİRİLMESİ
AÇISINDAN BASKİRESİM TEKNİKLERİNİN
İŞLEVİ

LEVENT AVCI

Danışman
Yrd. Doç. Arif Ziya TUNÇ

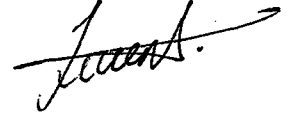
İZMİR
2005

YEMİN

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "SANAT EĞİTİMİNDE YARATICILIK YETİSİNİN ORTAYA ÇIKARILMASI VE GELİŞTİRİLMESİ AÇISINDAN BASKİRESİM TEKNİKLERİNİN İŞLEVİ" adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ilkelerine aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20 08 2005

Levent AVCI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu çalışmada, j¼rimiz tarafından G¼zel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş
ğretmenliği Y¼KSEK LİSANS Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Arif Ziya TUNÇ

Arif Ziya Tunç

¼ye: Yrd. Doç. Mehmet BOZTAş

M. BOZTAş

¼ye: Yrd. Doç. Dr. Hadiye K¼¼KKARAGZ

Hadiye

Onay

Yukarıda imzaları,adı geçen ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım

18.11.2005
Prof. Dr. Sedat GİDENER
Enstit¼ M¼d¼r¼

Sedat Gidener

Bu tezin hazırlanmasında yardımlarını ve desteğini esirgemeyen Tez Danışmanım Sayın Yrd. Doç. Arif Ziya TUNÇ'a, ve çalışmam sırasında gönüllü olarak çalışmaya katılan Buca Lisesi öğrencilerinden; Serpil DAL, Fatma AVCI, Özge NURAYDIN, Suna TAZECAN, Tuğçe MALTEPELER, Gül ŞAHİN, Fettan Erkan KIRAN, Emel Cansu KAVAK, Metehan BİLİSTER, Selin GÜNGÖR, Melek ATAY' a Teşekkürlerimi sunarım

İÇİNDEKİLER

sayfa

İçindekiler	ii
Tablo Listesi	v
Şekil Listesi.....	v
Özet.....	vi
Abstract.....	vii
Giriş	1

BÖLÜM – 1

YARATICILIK.....	2
1.1. Yaratıcılık ve Sanat.....	4
1.2. Yaratıcılık ve Eğitim.....	8
1.3. Yaratıcılıkta Sosyal ve Kültürel Çevre Faktörü.....	9

BÖLÜM – 2

SANAT EĞİTİMİ	12
2.1. Türk Sanat Eğitimi Tarihi	12
2.2. Sanat Eğitimi İlkeleri	15
2.3. Çalışma Alanları	17
2.4. Sanat Eğitiminin Yaratıcılığa Etkisi	18

BÖLÜM – 3

3.1. ÖZGÜN BASKİRESİM	19
3.1.1. Tarihi Gelişimi	20
3.1.1.1 Türk Baskiresim Tarihi	21
3.1.2. Özgün Baskı Teknikleri	23
3.2. SANAT EĞİTİMİNDE YARATICILIK YETİSİNİN ORTAYA ÇIKARILMASI VE GELİŞTİRİLMESİ AÇISINDAN BASKİRESİM TEKNİKLERİNİN İŞLEVİ.....	32

3.2.1. Yaratıcı Süreç ve Bu Sürecin Bileşenlerini Oluşturan	
Aşamaları ve Beyin Yapısındaki Yerleri.....	32
3.2.2. Baskı Resim Tekniğinin Aşamaları ve Yaratıcılık Süreci	
Paralelinde Beyinde Harekete Geçen Evreler	38
3.2.2.1 Eskiz ve Tasarım Aşaması	38
3.2.2.2 Tekniğin Seçilmesi.....	38
3.2.2.3 Seçilen Tekniğe göre kalıp hazırlanışı ve baskının	
gerçekleştirilmesi	39
3.2.3. Baskı Resim Tekniklerinin Uygulanabilirliği.....	39
3.2.3.1 Yaş Gurubu ve Teknik İlişkisi	39
3.2.3.2 Haftalık Ders Süresinin Yeterliliği.....	40
3.2.3.3 Tekniğin Gerektirdiği Maddi İhtiyaçların	
Karşılanabilirliği	40
3.2.3.4 Teknik ve Pedagojik Açından Öğretmen Yeterliliği.....	40
BÖLÜM – 4	
YÖNTEM	41
4.1. Araştırmanın Modeli	41
4.2. Evren ve Örneklem	42
4.3. Veri Toplama Araçları	42
4.3.1 Öğrenci Çalışmaları	43
4.3.2 Çalışma Programı ve Gözlem Formu.....	43
4.3.2 Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri (TYDT).....	43
4.3.2.1 Torrance Yaratıcı Düşünme Testine Yönelik Güvenirlik	
Çalışmaları	43
4.3.2.2 Torrance Yaratıcı Düşünme Testine Yönelik Geçerlik	
Çalışmaları.....	44
4.4. Verilerin Toplanması	44
4.5. Verilerin Değerlendirilmesi	45

BÖLÜM - 5

BULGULAR VE YORUM	47
5.1. Öğrencilerin Ön Test Sonucu Akıcılık ve Özgünlük Düzeyleri	47
5.2. Öğrencilerin Son Test Sonucu Akıcılık ve Özgünlük Düzeyleri	49
5.3. Baskiresim Çalışmasında Bulunan Grubun Öntest ve Sontest Sonuçları	51
5.4. Baskiresim Çalışmasında Bulunmayan Grubun Öntest ve Sontest Sonuçları	51

BÖLÜM - 6

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
6.1. Sonuç	52
6.2. Öneriler	53
KAYNAKÇA.....	54
İNTERNET KAYNAKÇASI	56
EKLER.....	57

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 Baskiresim çalışmasına katılan grubun ön test sonuçları.....	8
Tablo 2 Baskiresim çalışmasına katılmayan grubun ön test sonuçları.....	8
Tablo 3 Baskiresim çalışmasına katılan grubun son test sonuçları.....	8
Tablo 4 Baskiresim çalışmasına katılmayan grubun son test sonuçları.....	9
Tablo 5 Baskiresim Çalışmasında Bulunan Grubun Öntest ve Sontest Sonuçları	9
Tablo 6 Baskiresim Çalışmasında Bulunmayan Grubun Öntest ve Sontest Sonuçları.....	9

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil.1 Düşünme Alanları.....	8
Şekil.2 Beyin Kuramları.....	8
Şekil.3 Tüm Beyinsel Yaratıcılık Modeli.....	8
Şekil.4 Yaratıcılık Piramidi.....	9

ÖZET

Araştırmanın konusu “Sanat Eğitiminde Yaratıcılık Yetisinin Ortaya Çıkarılması Ve Geliştirilmesi Açısından Baskiresim Tekniklerinin İşlevi” başlığı altında yapılan araştırmalardan oluşmaktadır. Yaratıcılık sanıldığı gibi özel insanlara ait bir özellik değildir. Yaratıcılık her insanda mevcut olan keşfedilmesi ve geliştirilmesi mümkün bir yetidir. Bu yetinin keşfi ve geliştirilmesinde eğitim kurumlarımıza büyük görev düşmektedir.

Araştırmanın başlangıcında yaratıcılık üzerine tanımlamalara yer verilmiştir. Eğitimin, sosyal ve kültürel çevrenin yaratıcılıkla olan ilişkilerine değinilmiştir. Hayatın her alanında değişiklik ve yeniliğe hoş göriyle bakan ve şans veren yaklaşımların, yaratıcılığın ortaya çıkması ve gelişmesinde olumlu etken olacağı belirtilmiştir.

Bireydeki yaratıcılık yetisinin en çok harekete geçtiği alanlar sanatsal etkinliklerdir. Yaygın biçimde sanıldığı gibi, sanat eğitimi yalnızca yeteneklerin eğitimi için değil, herkes için gerekli olan bir kişilik eğitimidir. Sanat eğitiminde amacın sanatçı yetiştirmek olarak görüldüğü yanlış bir düşünceden öte, sanat yoluyla eğitim, yani bireyin estetik eğitimi amaçlı bir anlamı vardır. Başka bir deyişle de bireyin yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmasına yardımcı olacak koşulları hazırlayan ve bireyin kişilik kazanmasını sağlayan bir etkinliktir. Araştırmada sanat eğitiminin Türkiye’deki tarihi gelişimi anlatılmıştır. Sanat eğitiminin ilkeleri alanları ve yaratıcılığa olan etkisi üzerine bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde baskiresim Dünya ve Türkiyedeki tarihi gelişiminden bahsedilmiş, baskiresim tekniğinin çeşitleri ve uygulanış alanlarına dair bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın ana konusu üzerine incelemelerin verildiği bölüme gelince, bir süreç olarak kabul ettiğimiz yaratıcı düşüncenin oluşmasında beyinde meydana gelen etkileşimlerden bahsedilmiştir. Beyinde meydana gelen düşünsel sürecin, baskiresim tekniklerinin üretim aşamasında karşılaşılan süreçlerle olan benzerliklerine değinilmiştir.

Bu bilgilerin ardından Buca Lisesinden gönüllü öğrenci gurubuyla yapılan baskiresim çalışması sonucu ortaya çıkan öğrenci çalışmaları ve yaratıcı düşünce testinin sonuçlarına da yer verilerek;

Baskiresim tekniklerinin sunduğu ifade olanakları açısından yaratıcılığa olan katkısı anlaşılmıştır

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Sanat Eğitimi, Baskiresim

ABSTRACT

The main subject of this study is bringing into light the “Ability of creativity on Education of Art and Within the Scope of the Development of function of Printing-picturing Techniques.” Creativity, as we know that, doesn't belong to special persons. Creativity is a ability what everyone has and it must be brought to light and developed. And on this matter, our deucation associations have main responsibilities.

In the beginning of this study include definitions about creativity. And it is described the relation between creativly and education, social and cultural environment. One of the positive effects of the bringing into light and developing of creativity is thi aproach who has tolerance and gives change to every changes and innovation of the life.

The spaces that are the artistic works. Mostly, the ability of creativity appears in the artistic works. Education of Art is not only for education of abilities but also for everyone. The aim on the education of Art is not training artists but giving education of aesthetics by Art. In other words, appearing the creativity in a person. It has been told in this study that historical development of education of Art. And it includes principles of education of Art, its spaces and effect on creativity.

On the third part, includes the developmants of printing-techniques in Turkey and the world. And it includes the techniques about printing-picturing.

The basic theme of the study is thi process of creativity and the effects in the brain. And this is companed with the process of the production of printing-picturing.

Lastly, student works with the volunter high school students in Buca Lisesi and the test creative thought are evaluated.

As a result printing-picturing techniques contributes to creativity with its means that presents us.

Keywords: Creativity, Education of Art, Printing-picturing

GİRİŞ

Her insanda var olan yaratıcılık yetisi üzerine sınır belirlemek, tam anlamını vermek amaçlı bir çok tasvirler, birçok alanda tanımlamalar yapılmıştır. Bütün bunların sonucunda genel tanımlama bu yetinin herkeste olduğu ve geliştirilebilir bir yeti olduğu şeklinde yapılmıştır. Böyle bir yetinin her alanda farklı, yenilikçi bir fikir anlayışına, tavrına neden olması kaçınılmazdır. Eğitim kurumlarının programları bireydeki bu yetiye önem verilmesi yönünde düzenlenmelidir. Yaratıcı bireyler yaratıcı toplumları meydana getirecektir.

Bu durumda eğitim kurumları sanat eğitimi derslerine sadece yetenekli öğrencileri yetiştiren bir program gözüyle bakmamalıdır. Sanat eğitimi özellikle yaratıcılık yetisinin keşfedilmesi ve geliştirilmesinde diğer branş derslerine göre pastanın en büyük dilimine sahiptir.

Yaratıcı yetinin yapısına bakıldığında her şeyin beyinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu yeti beynin tam kullanımı ile mümkün olmaktadır. Sanat eğitimi programlarında yaratıcı yeti için gerekli olan düşünsel sürecin harekete geçirilmesinde teknik çeşitliliği açısından sunduğu eser üretim süreçleri ile Baskıresim vazgeçilmez bir uygulama tekniği olmaktadır.

1.BÖLÜM

YARATICILIK

Sistematiik olarak 1950'lerden sonra incelenmeye başlanan ‘‘Yaratıcılık’’, kavram olarak 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmış ve çeşitli araştırmalara konu olmuştur. ‘‘Yaratıcılık nedir? Kimler yaratıcıdır? Yaratıcılık doğuştan mıdır, geliştirilebilir mi?’’ gibi sorular bugüne kadar sorulmuştur. Ancak tek tip bir yaratıcılık olmaması; yaratıcılığın bilimsel, akademik, mekanik ya da sanatsal yaratıcılık, lider yaratıcılığı gibi birçok alanda gerçekleşmesi konunun biraz karmaşıklaşmasına, birden çok alanda ve sayıda tanım yapılmasına neden olmuştur. Kimi araştırmacılar yaratıcılığı bir sezgi süreci olarak benimsemiş, kimisi ölçüm ve kişilik üzerinde durmuştur.

Yaratıcılık kavramının Batı dillerindeki karşılığı ‘‘kreativitaet, creativity’’dir. Latince ‘‘creare’’ kelimesinden gelir. Bu kelime, ‘‘doğurmak, yaratmak, meydana getirmek’’ anlamındadır.¹

Yaratıcılık başlıca bilimsel ve sanatsal süreç ve üretimlerde ortaya çıkar. Bilimsel yaratıcılıkta insanın gereksinimleri ön plandadır. Çoğunlukla hareket noktası, belirlenmiş bir gereksinimdir. Sanatsal yaratmada, çok genel bir deyişle, duygular ve öznel düşünceler ön plandadır denebilir.

San’ın aktarımıyla yaratıcılığı bir sezgi süreci olarak gören E.P. Torrance şöyle bir tanım getirir: ‘‘Boşlukları, rahatsız edici ya da eksik öğeleri sezip bunlar hakkında düşünüyü ya da varsayımlar kurmak, bunları sınamak, sonuçları karşılaştırmak ve olasılıkla bu varsayımları değiştirip yeniden sınamak.’’²

Özden’in aktarımıyla Torrance’nin bir diğer tanımı da şöyledir: ‘‘Sorunlara, aksaklıklara, bilgi eksikliklerine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olmak güçlüğü tanımlamak, güçlüğe çözüm aramak ve kestirimde bulunmak.’’³

¹ SAN, İnci, (1985).Sanat ve Eğitim, Ankara, İkinci Basım, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:151.

² SAN, İnci, (1977).Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık, Ankara, T. İş Bankası Kültür Yayınları: 17.

³ ÖZDEN, Yüksel, (1998).Yeni Değer ve Oluşumlar, Ankara, Pegem Yayınları, s.45

Yaratıcılığın tanımlanmasında diğer bir inceleme şekli de süreç üzerinde durularak geliştirilmiştir.

Yaratıcılık süreçlerinde dürtüler, sezgiler, çözümlenmeler ve birleşimler (sentezler) söz konusudur. Her ne kadar kimi zaman dürtü yerine iç güdü sözcüğü kullanılıyorsa da dürtü, güdü sözcüklerinin kullanılması daha doğrudur. Sezgi de sanıldığı gibi çok kendiliğinden, dayanıksız ve birden ortaya çıkan bir olgu olmayıp beynin sağ yarı küresinde oluşan, çok hızlı bir kavrama durumudur. İçinde zihinsellik ve ussallık, dayandığı gözlem ve izlenimler bulunmaktadır.

“1926’da Wallas, yeni beliren bu düşünceyi; a) hazırlık, b) tasarım/kuluçka, c) düşünce geliştirilmesi, aydınlanması ve d) gerçeklik denetimi evrelerine ayırmıştır.

Harmon’a (1956) göre yaratıcı süreç, ortaya yeni bir şey çıkaran herhangi bir süreçtir. Bu, bir fikir, bir nesne, yeni bir biçim ya da eski öğelerin değişik bir düzenlemesi olabilir. Harris (1959) ise, yaratıcılık sürecini altıya ayırır: a) gereksinmeyi gerçekleştirme, b) bilgi toplama, c) etraflıca bir konu üzerinde düşünme, d) çözümler hayal etme, e) gerçekliğini tesbit etme ve f) düşünceleri işleme çevirme. Süreç yaklaşımını vurgulayanlar arasında ressam, edebiyatçı, heykeltıraş, müzisyen gibi sanata yönelik kişiler görülmektedir. Yaratıcı kişi, yaratıcılık sürecinde davranışları konusunda içten bir anlayış ve sezgiyle, kendine özgü yeteneğini arttıracak bilgeliği elde eder. Bu görüşe göre, yaratma anındaki psikolojik düşünce yapısı ve çerçevesi en iyi ölçüt olarak kabul edilmektedir.”⁴

“Yaratıcılık; eleştirel bakmak, yeni önermelerde bulunmaktır. Daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesnelere ya da düşünceler arasında ilişki kurulmasıdır. Alışılmışın, bilinenin dışında farklı, yeni, özgün olmak, problemi görmek, farklı çözüm yollarından giderek yeni sonuçlar çıkarmaktır. Yaratıcılık dünyayı kendimizi değiştirme eylemidir.”⁵

Bilim adamları yaratıcılıkla ilgili olarak, doğuştan getirdiğimiz ve her kişiye normal olarak dağıtılmış bir özellik, bir yetenek olduğu konusunda birleşmektedirler. Bu sebeple

⁴ ROUQUETTE, Michel-Louis, (1994). *Yaratıcılık*, İstanbul, İkinci Basım, Çev: Işın Gürbüz, İletişim Yayınları,

⁵ ÇELLEK Tülay “Yaratıcılık ve Eğitim Sistemimizdeki Yeri”
<http://www.filozof.tripod.com/cellek1.html>,(2003)

yaratıcılık, kişilerin günlük hayatta, karar verirken, yorum yaparken, her an kullandığı gerçek bir kaynaktır. Dikkat edilirse, hangi tür tanım olursa olsun, her tanımın içinde “yeni” ya da “yenilik” gibi kavramların ortak olarak kullanıldığı fark edilecektir. Öyleyse yaratıcılık, bilinenin, alışılmış ve kalıplaşmış olanın tam karşıtı olan bir davranış biçimi ya da düşünme sürecidir.

1.1 - Yaratıcılık ve Sanat

Günümüzde yaratıcılık yetisinin az ya da çok her insanda bulunduğu önemli olanın bunun nasıl ortaya çıkarılacağı düşüncesi kabul görmektedir. Genellikle “yaratıcılık” kelimesi bir eser yaratmak, özellikle bir sanat eseri yaratmak anlamında kullanılır. Bu anlamda sanatçı ve eseri yaratıcılığın edimine en iyi örneklerdir. Bu yüzden bu iki kavram (sanatçı ve eseri) yaratıcılık kavramının açıklanmasında bir sürü soruya maruz kalmaktadır.

Yaratıcılığa kendimizi ve çevremizi değiştirme eylemiği olarak bakarsak sanatsal yaratma da işte bu eylemsel süreçte öznel, yeni, farklı bir dışavurumdur. “ İnsanın deneyimleri, duyarlığı, algılama tavrı ile yeniden üretimi gerçekleştirmesidir. Öznenin nesnelle diyalektik buluşmasında yeni ilişkilerin bulunması keşfedilmesidir.”⁶

İnci SAN, teknik ve bilimdeki yaratıcılık ile sanattaki yaratıcılığı ayırırken sanattaki yaratıcılığa şöyle bir açıklama getirmekte:

“Sanatta yaratıcılığı Conrad şöyle tanımlamaktadır: “Kavram, duygu ve imgelemi içine alan bir yaratıcı arama, araştırma ve bulma sürecinin, algıdan doğmuş duyum ve duygularla çağrışmış, etkili bir mecazın doğuşu sürecine başlangıç teşkil etmesi.”

Plastik sanatlarda bu mecazın doğuşu, diğer sanat dallarında olduğu gibi, bilişsel ve biliş-öncesi aşamalardan gelen, kökeni alt-bilinçte olan imgelerin, yeni düzenlemeler haline dönüşmesi ve bunların dışa vurulabilmesi için en uygun malzemenin bulunmasından sonra, malzemede, üretici düşünme süreçleri içinde somut biçime, yani maddeye aktarılması sürecidir. Önemli olan bu dışa vurmanın, anlatımın, ifadenin tarzıdır.”⁷

⁶ ÇELLEK Tülay “Yaratıcılık ve Eğitim Sistemimizdeki Yeri”
<http://www.filozof.tripod.com/cellek1.html>,(2003)

⁷ SAN, İnci, (1977). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.17

San'ın aktarımıyla Freud'a göre:

“Sanatçı da gerçeklik dünyasında tatmin edemediği istek ve içtepillerle doludur; o da bütün insanlar gibi, çocukluk çağının doyurulmak isteyen bilinç dışı özelemlerini, tüm cinsel kökenli enerjisini (libidosunu), imgelemci dünyasına aktarır. Kolayca nevroza yol açabilecek böyle bir durumdan sanatçı, yaratma yolu ile içtepillerini, yasak kaynaklardan geldiği fark edilmeyecek kadar değiştirerek onları yücelterek (sublimation) kurtulur.”⁸

Bu görüşte sanattaki yaratıcılığa bir boşalım eylemi olarak bakar.

“Baltacıoğlu'nun , sanatta yaratıcılık konusundaki su sözleri ilginçtir:

“... Sanat bir yaratıcı değil, bir uyandırıcı, bir coşturucudur. Estetik duygu insanda varolan ancak bilinçaltında kalan şehvet duygusu gibi biyo-psikolojik ya da sosyo-psikolojik duyguların uyanması, bilinç üstüne çıkmasıyla meydana geliyor. Böyle olunca her sanat eseri değer kuramında sıraladığımız, duygulardan birini aşıl原因an değil, bilinçaltında yasayan türlü duyguları canlandıran, bilinç üstüne çıkartan bir teknik demektir.”⁹

Sanattaki yaratıcılık edimini çocuğun oyun oynarkenki tavırlarına benzeten fikirler de vardır. Bu fikir sahiplerinden birisi olan Freud, oyunla çocuğun dış dünyayı kendi beğenisine uygun biçimde değiştirdiğini söyler. Fakat bunun çocuğun yaşadığı dünyayı ciddiye almadığının göstergesi olmadığını aksine bu oyunu çok ciddiye aldığını belirtisidir. “Oyunun karşıtı ciddilik değil, gerçektir.”¹⁰ Sanatçı yaratırken oyun oynayan bir çocuk gibi davranmaktadır. O da çocuk gibi kendine bir hayal dünyası yaratır ve onu çok ciddiye alır.

Oyunla sanatsal yaratıcılığı birbirine benzeten bir diğer isim Alman Şair Friedrich SCHILLER' dir ve “İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Mektuplar” adlı eserinde bundan bahseder. Schiller, insanda iki içtepinin bulunduğunu (Burada içtepiyle insan ve hayvanda bulunan içgüdüleri değil; insandaki yaratıcılığı, entelektüel, sosyal ve moral çabalar gibi daha yüksek etkinlikleri kastetmektedir.) söyler. Bunların biri “duygu” diğeri “akıl” dır. Duygu maddeye bağlıdır, akıl ise biçime, ve birbirine karşıt gibi duran bu iki yan, dengeyi ancak oyunla sağlamaktadır. İşte bu noktada sanatçının eser üretiminde girdiği estetik kaygı

⁸ SAN, İnci, (1977). a.g.e. s.18

⁹DİKİCİ, Ayhan “Sanat Eğitiminde Yaratıcılık”

<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/149/dikici.htm>, (2003)

¹⁰ FREUD, Sigmund, (2002). *Sanat ve Sanatçılar Üzerine*, İstanbul, Üçüncü Basım, Çev: Kâmuran Şipal, Yapı Kredi Yayınları,s:104

ya da yaratma edimi de, bu iki içtepinin bir araya gelmesi ile mümkün olmakta ve bu tavır da Auto-telos (ereği kendinde olma) diye adlandırılmaktadır.

Rollo MAY de “Yaratma Cesareti” adlı kitabında yaratıcılık edimine bir “karşılaşma” gözüyle bakmakta ve şunları söylemekte: “Yaratıcı edimde dikkatimizi çeken ilk şey bir karşılaşma olmasıdır. Sanatçılar resmetmeyi amaçladıkları kır manzarasıyla karşılaşır – ona bakarlar, onu şu ya da bu açıdan gözlerler. Onun içine emildiklerini, yutulduklarını söyleyebiliriz. Ya da, soyut ressamın durumunda olduğu gibi karşılaşma, sonradan palettteki göz alıcı renklerde ya da tuvalin katı cezbedici beyazlığında kendini dışa verecek bir fikirle, bir iç hayalle olabilir. Boya, tuval ve diğer malzemeler burada karşılaşmanın ikincil kısmını oluştururlar; tastamam koyacak olursak karşılaşmanın dili, ortamıdır. Ya da bilim adamı benzer bir karşılaşma durumunda deneyleriyle, laboratuvar göreviyle yüz yüze gelir.”¹¹ Bunun ardından eserin içine emilmek, gömülmek edimine ise şu şekilde açıklık getiriyor: “Gömülmek, emilmek, kapılıp gitmek, bütünüyle dalıp gitmek, vs. yaratıcı sanatçı ya da bilim adamının durumunu, ya da oyun oynayan çocuğu anlatmakta kullanılırlar. Ne isimlerle adlandırılırsa adlandırılısın has yaratıcılık, yoğun bir farkındalık, bir bilinç ile nitelenir.”¹²

Günümüze en yakın araştırmalar, yaratıcılık edimi sırasında beyin içinde olup bitenlere bakmaktadır. Bu araştırmalara göre beynin bilinen 2 yarı küresinin (lopunun) farklı işlevleri olduğunu saptamaktalar. Bu doğrultuda genelde kabul edilen saptamalar şunlardır:

Sol yarı küre sözel, mantıksal, çözümsel nicelikle ilgili ve bildirişimin (information) ardışık (sequential) süreçlerini denetler, saptar, olgulara dayalı düşünme biçimini kullanır; sağ yarı küre görsel, coşkusal, eşzamanlı süreçleri denetler, örüntüsel tanıma, gizemli (holistic) ve bireşimci düşünme biçimini saptar.¹³(bkz. Şekil:1)

Bu yaklaşımın sanatsal yaratmanın ancak beynin tüm düşünce şekillerini bir anda kullanmakla mümkün olabileceğini savunmakta, San Hermann’dan bu konuyla ilgili şunu aktarmakta: “Hermann’ın savı, yaratıcılığın kaynağının beyin olduğunu ve yalnızca bir bölümün değil, tümünün yaratıcılığa kaynaklık ettiğidir.”¹⁴

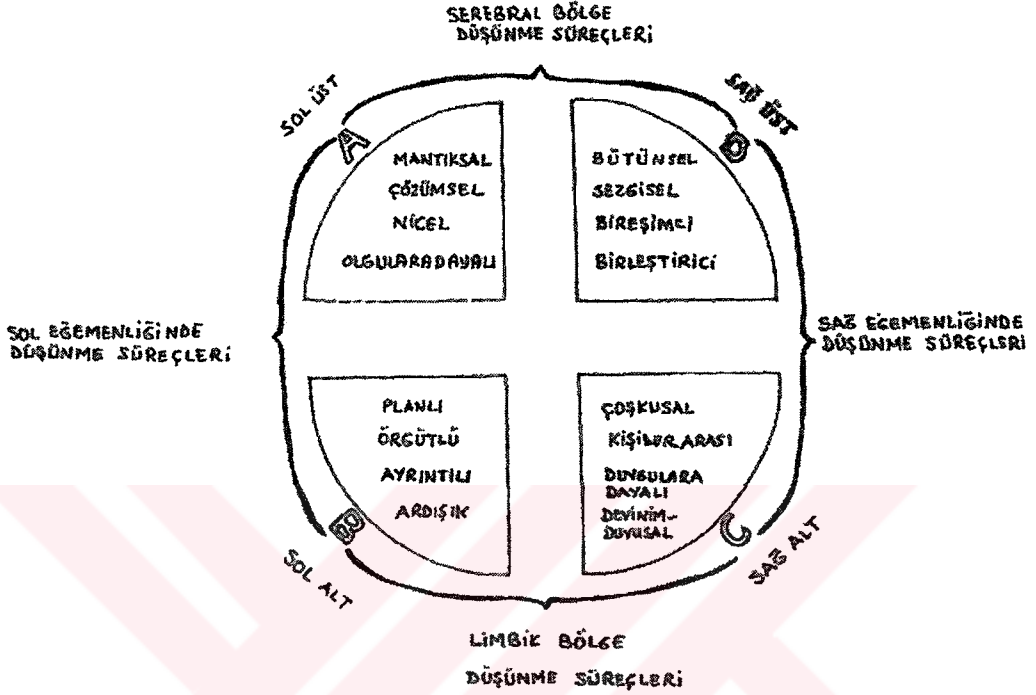
¹¹ MAY, Rollo, (1987). *Yaratma Cesareti*, İstanbul, Birinci Basım, Çev: Alper OYSAL, Metis Yayınları, s:37

¹² MAY, Rollo, a.g.e. s.41

¹³ San, İNCİ, (1990). *Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları*, Ankara, Birinci Basım, Türk Eğitim Derneği Yayınları, s:155

¹⁴ San, İnci, (1990). a.g.e. s.164

TÜMEL BEYİN MODELİ

ŞEKİL:1 DÜŞÜNME ALANLARI¹⁵

Freud da 1907’de verdiği “Yazar ve Düşlem” adlı konferans metninde sanatta yaratıcılık eylemine bir cevap bulmanın güçlüğüne deyinirken şöyle söylemiştir;

“Şu sanatçı denen acayip kişinin, bir Kardinalin Aristo’ya sorduğu gibi konularını nereden aldığını, bu konularla bizi etkileyip duygulandırmanın nasıl üstesinden geldiğini, ruhumuzda uyanabileceğine belki hiç ihtimal vermediğimiz heyecanların içimizde doğmasını nasıl sağladığını bilme isteği ile biz sanatçı olmayan kişiler hep yanıp tutuşmuşuzdur. Sanatçının kendisine sorduğumuzda bize bir yanıt bulup vermeyişi ya da verdiği yanıtın yetersizliği bu yoldaki merakımızı daha da güçlendirmiş, konu seçimini belirleyen koşulları çok iyi tanımamızın, sanatsal yaratı sürecindeki özün derinliklerine enikonu girmemizin bizleri sanatçı yapmada hiçbir rol oynamayacağını bilmemiz de duyduğumuz merakı asla azaltmamıştır.”¹⁶

¹⁵ SAN, İnci, (1990). a.g.e. s.157

¹⁶ FREUD, Sigmund, a.g.e. s:104

1.2 - Yaratıcılık ve Eğitim

Bilimin, sanatın ve yaşamın her alanında gelişim, yenilik ve yaratıcı düşünceye ihtiyaç duyulmaktadır. Yenilikçi ve gelişime açık bir toplum, çağdaşlığın göstergesidir. Bu da demek oluyor ki çağdaş bir toplum yaratıcı düşüncelere ihtiyaç duymaktadır, yaratıcı düşüncenin kaynağı da yaratıcı bireydir.

Toplumun yaratıcılığı birey, bireydeki yaratıcılık da eğitimle ile yakın ilişkidir. Bilindiği gibi yaratıcılık özel kişilere ait bir yeti değildir; az ya da çok herkeste bulunmakta ve eğitimle geliştirilebilmektedir.

Kırıçoğlu'nun bahsettiği gibi;

“Yaratıcılık, değişik alanlarda ve değişik yoğunlukta, her insanda var olan bir özelliktir. Bu sebeple, kesin bir dille, bazı insanlar yaratıcıdır, bazıları değildir denemez. Her insan az ya da çok yaratıcı davranış sergileyebilir. Kişilerdeki bu yaratıcı davranış farklılıkları, kalıtıma, kültür ortamına, eğitim ve öğretime bağlı olup yaratıcı düşünce ve davranışlardaki yoğunluk bu faktörlere göre değişir.”¹⁷

Eğitimde yaratıcılığın öğrenme ile olan ilişkisi üzerinde duracak olursak;

“Araştırmalar, yaratıcılığın, öğrenmenin önemli bir boyutu olduğunu göstermektedir. Yaratıcı düşünme, bilginin kazanılması için hayati öneme sahiptir; çünkü yaratıcılığın gelişimine elverişli çevreler, çocukların öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olur ve öğrenmeyi eğlence haline getiren etkili güdüleyiciler niteliğini taşır.”¹⁸

“Eğitimde özgür bir yaratıcı, orijinal düşünür olmak durumundayız. Bir ülkenin gelişimi basmakalıp yinelemelerin yaşama geçirildiği eğitim tarzıyla değil, ütopyaların arkasında durmak, hayal gücünü zorlamak, orijinaliteyi yakalamakla olur. Bu da eğitimde yaratıcılığın ön plana alınmasıyla gerçekleşir. Önce yaratıcılık geliştirilmeli ki

¹⁷ KIRIŞOĞLU, Olcay (1991). *Sanatta Eğitim (Görmek, Anlamak, Yaratmak)*, Ankara, Eğitim Kitabevi

¹⁸ DAVASLIGİL, Ümit (1994). *Yüksek Gizli Güce Sahip Lise Öğrencilerinin Yaratıcılıkları Üzerine Deneysel Bir Araştırma*, İstanbul, M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:6

bu tarz, her alana uygulanabilsin. Hayal gücü geliştirilen birey bunu her alana uygulayacaktır mutlaka.”¹⁹

Günümüzde özellikle öğretmenlerin yaratıcılıklarını kullanmasında ve geliştirmesinde yoğun güçlükler yaşanmaktadır. İnsanın yaratıcılığının keşfedilebilmesi için özgür ve rahat bir ortama gereksinim duyulur. Eğitim sisteminde öğretmen ve öğrenciyi belli kalıplara bağlamayan, yaratıcı düşünmeye ket vurmeyen yanlar bulunmalı. Öğrenme belli bir bilginin dikte edilmesiyle oluşmaz. Öğretmen, sınıf ortamında yaratıcı düşüncenin gelişimi için, doğru bildiği bilgiyi yaratıcı biçimde öğrenciye aktarmakla başarılı olur. Yaratıcılığın hayal gücüyle çok yakın ilişkisi vardır. Yaratıcılık ile olağan beceri kavramları da aynı anlamı ifade etmektedir.

Bu anlamda eğitimde, yaratıcı öğrenim ön plana alınmalıdır. Değişiklik ve yenilik hoş görüldüğü sürece yaratıcılığa şans verilmiş demektir. Unutulmamalıdır ki yaratıcılık herkesin işidir.

1.3 - Yaratıcılıkta (Sosyal ve Kültürel) Çevre Faktörü

Her İnsan yaratıcı olma şansına sahiptir. Yaratıcılık çoğunlukla dehalar, sanatçılar gibi özel yetenekli insanlara ait bir yeti gibi görülmektedir. Bu düşünce bile baştan yaratıcılığa uzak duran bir tavır olarak görülebilir. Bunun gibi bir sürü önyargı, yaratıcılığa engel teşkil eden sebeplerdendir. Yaratıcılığı inceleyen bilim adamlarının yaratıcılık sürecinin incelenmesinde üzerinde durdukları önemli sorulardan birisi de; “Yaratıcılık yetisinin açığa çıkarılıp geliştirilmesine olumlu ya da olumsuz faktörler neler olabilir?” olmuştur. Bunun paralelinde yapılan araştırmalarda bireydeki yaratıcılığın gelişmesinde sosyal ve kültürel çevrenin büyük bir etken olduğu görülmüştür.

İnsanların üstün insan diye tanımladıkları yaratıcı kişilere karşı hayranlık ve bir tür saygı ile karışık korku duyduklarını saptayan araştırmalar yaratıcılığa karşı alınan bu mesafenin bir anlamda da korkunun bireyin kişisel yaratıcılık yetisini de olumsuz yönde etkilediğini saptamışlardır.

¹⁹ ÇELLEK, Tülay, <http://www.sanaldergi.com.tr/çellek>, (2003)

Doç. Dr. Ayşe Çakır İlhan ve Dr. Ayşe Okvuran, amacı yaratıcı düşünme sürecinde “birey olarak ben’i” irdelemek, tanımak, gelişmesini engelleyen etmenleri saptamak ve geliştirilmesi için çözüm önerileri hazırlamak olan bir deneyden şu sonuçları elde etmişlerdir;

““Beyin fırtınası” yöntemi ile “Benim yaratıcılığımı ne engelledi?” sorusuna yanıt arandı. Yapılan çalışma sonucunda aşağıdaki kavramlar ortaya çıktı: Baskı-Alay Edilme-Çevre-Para-Hastalık, Kaygı-Kuralcılık-Ekonomi-Stres-Detaycılık, Çocuklar-Çevre-Sorumlulukların-Bürokrasi, Trafik-Ekonomi-Heyecan-Ailem, Kötülük - Yanlış Zaman - imkânsızlık - Endişe - Alay Edilme, Tutku-Heyecan-Tembellik-Maddî Sorun-Sevgisizlik, Coşku-Yanlış, Ülke-Sıkılganlık-Güvensizlik-Ayrımcılık, Güvensizlik-Gelenekler-Çevre Baskısı-Yetişme Şartları, Saygısızlık-Desteksizlik-Güvensizlik-Aşırı Sevgi-Ortam, Duygusuzluk-İlgisizlik-Anlaşılamama-Utanmak-İfade Edememe Karmaşıklık-Hoşgörüsüzlük-Cinsiyet Ayrımı-Baskı-Ahlâkî Değerler. Katılımcılara bir sonraki aşamada kağıtlar dağıtıldı ve yukarıda sıralanan kavramlardan dört tanesini yazmaları istendi. Yazma işlemi bittikten sonra katılımcıların fikirleri herkesin görebileceği büyük boy kâğıda yazıldı ve oylandı. Çeteleme işlemi bittiğinde yaratıcılığı engelleyen aşağıdaki dört kavram ortaya çıktı :

Aile Baskısı, Çevre Baskısı, Ekonomi .

Gelenekler Katılımcılar dört gruba ayrıldı ve yukarıdaki “Bireyin yaratıcı düşüncesini engelleyen çevre baskısı, aile baskısı, ekonomi ve gelenekler” gibi engeller ana başlıklar hâlinde her bir gruba verildi. Grup bu ana başlıkları hep birlikte tartıştı. Bu çalışmanın sonuçları büyük boy kâğıtlara yazılarak tartışıldı:

1.Grup: Aile Baskısı -Belli saatten sonra dışarı çıkamama -Meslek seçiminin engellenmesi -Eğitimin engellenmesi -Çocuğa saygı göstermeme -Kendine güven duygusunun oluşumunu engelleme -Çocuğa taşıyamayacağı sorumlulukları yükleme -Geleneklere bağlılık -Aşırı dinsel baskı -Kültür düzeyinin düşüklüğü -Ekonomik sıkıntılar -Aile içi şiddet -Boşanmalar -Antidemokratik aile yapısı -Ataerkil aile yapısı

2.Grup: Çevre Baskısı -Özgürlükçü olmama -Katılımcılık eksikliği -Eğitim eksikliği -Uzlaşma ve hoşgörü eksikliği -Kıskançlık, egoistlik -Özgürlükleri kötüye kullanma -Değişmeye ve yeniliğe karşı olma -Sorumluluktan kaçma -Alay edilme -Toplumsal dışlanma

3.Grup: Ekonomi -Okullardaki fiziksel yetersizlik -Öğretmen yetersizliği - Öğretmenin ikinci iş yapması -Ailelerin temel gereksinimlerini karşılayamaması -Aile içi nüfus plânlamasının olmaması -İstihdam sorunu (kendi mesleği dışında çalışmak zorunda kalma)

4.Grup: Gelenekler -Toplumun eğitim düzeyinin yetersiz oluşu -Dini inançlar –
Kalıplaşmış düşünceler beyin fırtınası yöntemi ile yaratıcılığımızı etkileyen nedenler tartışıldı.”²⁰

Prof. Dr. İnci SAN ve Dr. K.Ömer ADIGÜZEL beraber hazırladıkları yaratıcılık üzerinde sosyal ve kültürel çevrenin etkisini saptamaya yönelik bir başka araştırmadan şu sonuçlara ulaşmışlardır;

“-Her insan yaratıcıdır. Fırsat verilmelidir. - Özgür bir ortam gereklidir. - Yaratıcılık ödüllendirilmelidir. - Fırsat eğitimi yaratıcılık eğitimi için kullanılmalıdır. - Eğitimin her kademesinde drama çalışmalarına yer verilmelidir. - Yaratıcılık yaparak öğrenmedir. - İnsanlar üzerinde gelenek ve göreneklerin baskı unsuru olmasına izin verilmemelidir. - Okul öncesi eğitime önem verilmelidir, hazır oyuncaklardan daha çok, çocuğun kendi oyuncuğunu üretmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

-Sosyal çevre ve kültür, yaratıcılık düzeyini etkiler. O hâlde ailenin, eğitimcilerin, yöneticilerin çocukta ve yetişkinde kısıtlamalara, engellemelere, dayatma ve zorlanmaya yönelik davranışlardan kaçınmaları gerekir. Aşık Veysel 30 yıl boyunca köyünden dışarı çıkmamıştır, görme engelli olmasına rağmen, Türk diline, saziyla çok nitelikli eserler katmıştır. Çevresine, olaylara, yasadıklarına ve yasayamadıklarına karşı duyarlı olmuştur. -Farklı düşüncelere, yeniliklere açık olmak gerekir -Kendimize ve çevremize karşı ön yargılardan sıyrılmak yaratıcılığı geliştirir.

-Yaratıcılığın ortaya çıkması için çevre etkin olarak kullanılmalı - Kültürel farklılıkları birbirine yaklaştıracı çalışmalar yapılmalı - Çocukların yaratıcılıklarını geliştirecekleri ortamlar hazırlanmalı (parklar, resim, düşünce atölyeleri vb.) - Gezici müzeler kurulmalı ve kullanılmalı - Öğretmenlere yaygın olarak drama eğitimi verilmeli - Ev hanımlarının yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri sosyal çalışmalar yapılmalı.

²⁰ [http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/\(2003\)](http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/(2003))

2. BÖLÜM

SANAT EĞİTİMİ

Her insan yaratıcı güçlerle donanmış olarak dünyaya gelir. Bu güçler; insanın kendisini, içinde yaşadığı doğal ve kültürel çevreyi yani “yaşamı” tanımaya yöneliktir. Bunu gerçekleştirmek isteyen insan yani anlamak, yaşamak isteyen insan; aklını, duygularını sezgilerini devreye sokar. Bu eylemi sırasında duyularını ve beynini kullanarak algılama sürecini gerçekleştirir. Yaşama ve evrene ilişkin deneyimlerimiz ile birikimlerimizin altında algı süreçlerinin önemli bir payı vardır. Bu durum da bizi temelinin algılama yani duyular yoluyla düşünmek üzerine kurulu olan eğitim rejimine; Sanat Eğitimi’ne götürmektedir.

Yaygın biçimde sanıldığı gibi, sanat eğitimi yalnızca yeteneklerin eğitimi için değil, herkes için gerekli olan bir kişilik eğitimidir. Sanat eğitiminde amacın sanatçı yetiştirmek olarak görüldüğü yanlış bir düşünceden öte, sanat yoluyla eğitim, yani bireyin estetik eğitimi amaçlı bir anlamı vardır. Başka bir deyişle de bireyin yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmasına yardımcı olacak koşulları hazırlayan ve bireyin kişilik kazanmasını sağlayan bir etkinliktir.

2.1. Türk Sanat Eğitimi Tarihi (*)

1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Türk sanatının, 1700’den itibaren Batıya yönelmesiyle birlikte, saraya yabancı sanatçıların yerleştiği bilinmektedir. O dönemlerde, sarayda usta-çırak ilişkileriyle süren sanat eğitimi, babadan oğula, ustadan çırağa devam ettirilmiştir.

1793 yılında, Mühendishane’de ve Harbiye Mektebi’nde, doğa gözlemine bağlı resim derslerinin programa alınmasıyla birlikte, sanat eğitimi gerçek anlamda başlamış oldu. Harbiye ve Askeri İdadi Mektebi’ndeki ilk sanat dersleri, daha çok mesleki gaye ile programda yer almış olsalar bile, bugün ulaşılan seviyenin ilk hareketleri olması bakımından önemlidir.

Ülkemizde, Cumhuriyet öncesi ilk sanat eğitimi hareketleri içinde, bugünkü akademik seviyede kurulmuş olan Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi/bugünkü Mimar Sinan Üniversitesi)’nin haklı bir yeri vardır. 1883 yılında Osman Hamdi Bey tarafından kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi’nin müdürlüğüne, 2 Aralık 1883

yılında, hükümetin kararıyla yine kendisi atanmış, 24 Şubat 1910'da ölene kadar bu görevde kalmıştır. Bu okulun kurulmasıyla birlikte askerî ressam, yerlerini yavaş yavaş bu okullardan mezun olan sivil sanatçılara terk etmişlerdir. Böylelikle ilk defa resim öğrenimi sivilere geçmiştir.

1911 yılında, kız öğrencilerin de sanat öğrenmelerine imkan sağlayan yasa Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Sami Bey'in müdürlüğünde açıldı. Kısa bir süre sonra ise müdürlüğe Mihri Müşfik getirilmiştir. Kısa süre içerisinde birkaç müdür değişikliği yaşayarak öğrenim hayatını devam ettiren okuldan, birçok kadın sanatçı yetişmiştir.

Akademi çıkışlı ressam, sanatçı olmalarının yanında uzun yıllar resim-iş öğretmenliği de yapmışlardır. Ne var ki bu sanatçı-egitimciler çocukları kendi yetişme biçimlerine göre eğittikleri gerekçesiyle yetersiz bulunmuş ve eleştirilmişlerdir. Daha sonra, 1927'de Akademi içinde, resim öğretmeni olmak isteyenlere bir öğretmenlik formasyonu veren kurs açılmıştır.

2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte kültür ve sanat sorunlarına oldukça önem veren Atatürk, devletin görevleri arasına bu konularla uğraşmayı da katmış, sanata ilgiyi devlet politikası haline getirmiştir. Sanatın, temel kültür sorunlarından biri olduğu sık sık vurgulanmış; sanat eğitiminin sorunları milli eğitim sorunlarından bağımsız düşünülmemiştir. Atatürk'ün sanat ve eğitim sorunlarına yaklaşımı ve oluşturduğu devlet politikası ile, özellikle resim sanatçıları güçlerini birleştirerek oluşturdukları birlikler ile Türk Sanatı'nı olgunlaştırmaya çalışmışlardır. Bu amaçla 1921'de Türk Ressamlar Cemiyeti kurulmuştur. 1924'ten itibaren ise bilgi, birikim ve deneyim kazanma yanında Avrupa sanatını kaynağında inceleyebilmek amacıyla yurtdışına birçok sanatçı burslu olarak gönderilmiştir.

İlk Cumhuriyet kuşağı sanatçıları, yurtdışındaki eğitimlerini tamamlayıp Türkiye'ye döndüklerinde, sanat hayatımızda canlılık ve hareketlilik başlamış ve özellikle ressamlar çok aktif etkinliklere girişmişlerdir. 1926 yılında Türk Sanayi-i Nefise Birliği daha sonra da adı değiştirilerek Güzel Sanatlar Birliği ve 1928 yılında da Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği kurulmuştur.

1925 yılından itibaren, örgün eğitimde resim, el işi ve müzik derslerinin koyulması ve yaygın eğitimde 1932 yılında açılmaya başlanan Halkevleri ve daha da kabarık sayıdaki Halkodaları ve nihayet Halk Eğitim Merkezleri, sanat eğitimini geniş kitlelere götürmeyi amaçlıyordu. Halkevleri, güzel sanatlar yoluyla vatandaşları çalışmaya yöneltmek, yurdu

güzelleştirmek, güzel sanatları sevdirmek ve yaymak için kurulmuştu. O yıllarda, sanatçıların eserlerini sergileyebileceği sanat galerilerinin bulunmaması sorununa çözüm getiren Halkevlerinin, sanatımızın desteklenmesi ve geliştirebilmesi yolunda önemli bir yeri vardır. 1950’de altmış üç ilde 477 Halkevi ve 4332 Halkodası varken, çok partili döneme geçişte Halkevleri kapatılmış ve Kız Enstitüleri’ne öğretmen yetiştirmek amacıyla Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulları’na dönüştürülmüştür.

Cumhuriyetle birlikte eğitimde, kültürde, sanatta çok yönlü bir gelişmeyi hedefleyen Türkiye, yurtdışından birçok eğitim uzmanı getirmiştir. Bunlardan J. Dewey’nin raporu 1926 yılında uygulamaya koyulmuştur. Bu raporda sanat eğitimi açısından şu görüşlere yer verilmiştir:

Okullarda, bütün donanımlarıyla birlikte resim ve iş atölyeleri kurulmalı.

Yükseköğrenime devam etmeyecek kişiler için, kendilerine bilgi ve beceri kazandıracak uygulamalı çalışmalara özellikle de el işlerine önem verilmeli.

Resim, çizgi, boya sanatları gibi görsel sanat etkinlikleri, kişisel ve toplumsal önemi ve yararı açısından yeteneklerin geliştirilmesine önem verilmelidir.

Bu rapor doğrultusunda, ortaokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla 1926 yılında Ankara’da Gazi Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) açılır ve ilk, orta, lise Resim-İş programları değiştirilir; okullarda resim-iş atölyeleri ya da odaları kurulur. Daha sonra 1932-1933 öğretim yılında, Gazi Öğretmen Okulu bünyesinde “Resim” Bölümü açılır. Batı’da gelişen El İşleri Hareketi olarak bilinen bir akımın etkisiyle daha sonra resim bölümünden bağımsız “İş” bölümü kurulur. Daha sonra bu iki bölüm birleşerek Resim-İs Bölümü adını almıştır.

Zamanla, “İş” eğitimi gittikçe yozlaşarak, ya yarara yönelik eşyanın küçük modelini yapmaya ya da ne olduğu belirsiz işlerin yapımına dönüşür. 1972 yılında İş dersi, bir program değişikliğiyle İş ve Teknik Eğitimi dersine dönüştürüldü. Bu ders ile, iş çalışmalarlarıyla birlikte yaratıcı düşünceyi geliştirmeye yönelik amaçlar öne çıkmıştı. Amaç, ne salt el becerisi ne de kısa yoldan hayata hazırlamaktı. Ne var ki, her ne kadar çağdaş yaklaşımlarla daha iyiyi, daha güzeli ve çağı yakalamayı hedefleyen programlar ortaya koyulmuşsa da, teori ile uygulama farklı olmuştur. Bunun bir sonucu olarak da, İş ve Teknik Eğitimi dersinin esas amacından zamanla uzaklaşmaya başlanılmış, el becerisi ve yararlı olma amacı dersin amacı haline dönüştürülmüştür.

Milli Eğitim Şuraları’nın bazıları, Türkiye’deki sanat eğitiminin yapılandırılması çalışmaları doğrultusunda önemli bir yer tutar. Bunlardan 1949, 1962, 1974 ve 1981 Milli Eğitim Şuraları’nda sanat eğitimine ayrı ayrı yer verilmiştir. 1962’deki yedinci şurada,

eğitim, kültür ve sanat konularına geniş yer verilerek, Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu'nun hazırladığı raporda dile getirilen önerilerle sanat eğitiminin bazı temel ilke ve amaçları benimsenmiştir. 1974'teki dokuzuncu şurada da, ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre seçecekleri kol faaliyetleriyle sanat eğitiminin desteklenmesi ngrlmş; lise ve dengi okullarda da sanat eğitimi dersleri seçmeli dersler arasına konulmuştur.

Sanat eğitimi derslerinin, anaokulundan başlayarak sanat alanında profesyonel olarak sanatçı ya da sanat eğitimcisi vb. eleman yetiştiren fakülte ya da yüksekokulların dışında, başka mesleklere yönelik eğitim veren fakülte ve yüksekokullarda da sürdürülmesine karar verildi. 1988-1989 ğretim yılında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 5. maddesinin 1. fıkrasında "Güzel Sanatlar eğitimi; Fakülte ve Yüksekokulların birinci sınıflarından itibaren eğitime başlayanlara seçmeli dersler olarak uygulanmaktadır." denmektedir. Böylece, tüm yüksekokul kademelerinde, plastik sanatlar eğitimi alanlarından biri seçmeli ders olarak verilmiş; 1991-1992 ğretim yılında ise, bu kapsama Müzik dersi de alınmıştır.

1991 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Resim Dersi ğretim Programlarını Geliştirme zel İhtisas Komisyonunca hazırlanıp daha sonra kabul edilen İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi ğretim Programı, 1992-1993 ğretim yılından itibaren denenip geliştirilmek üzere uygulamaya konulmuştur.

Son olarak da, Yüksek ğretim Kurumu (YK) ve Dünya Bankası'nın 1994-1997 yılları arasında yürüttüğü Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, eğitim fakültelerinin yapılanması yeniden düzenlenmiş, Resim-İş Bölümleri, Müzik Eğitimi Bölümü ile birlikte, kurulan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde; Sınıf ğretmenliği Bölümleri de yeni kurulan İlköğretim ğretmenliği Bölümünde Anabilim dalı olarak yer almıştır. İdari yapılanmanın yanısıra, her iki bölümdeki sanat derslerinin yarıyllara göre ders dağılları, kredileri ve içerikleri de değiştirilmiş ve 1998-1999 ğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur.

2.2. Sanat Eğitimi İlkeleri (*)

1- Her ocuğun yaratıcı gücü vardır. Sanat eğitim herkes için gereklidir. İnsan sürekli kendini aşmak isteyen bir varlıktır. Bu nedenle iyi bir gözlemci olmak zorundadır. Alguların zenginliği, bireyi buluş zenginliğine götürür, bireyin değişik alanlarda yaratıcı olmasını sağlar.

Sanat eğitim bireyi hem gelişim hem de öğrenim sürecinde etkiler. Ayrıca insanların oturdukları mekandan, kullandıkları her türlü eşyaya kadar bugün sanat bizimdir, içimizdedir. Bu nedenle sanat eğitimi yalnız yetenekli kişiler için değil, herkes için gereklidir.

2- Sanat eğitiminde bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır. Çocuklar zihinsel, fiziksel, ruhsal yönlerden farklı yapı ve özellikleri gösterirler. Ayrıca toplumsal ekonomik ve kültürel çevre bireyi etkiler. Dolayısıyla aynı yaştaki çocukların gelişim düzeyleri de aynı olmayabilir. Bu durum dikkate alınmalıdır.

3- Sanat eğitimi çocuğa göre olmalıdır. Çocuğun yaratıcı gücü ve estetik gelişimi onun bedensel ve zihinsel gelişimi ile yakından ilişkilidir. Bunun için görsel algının gelişim basamakları ve çocuk tipleri bilinmelidir.

4- Sanat eğitimi ustalık ve beceri kazandırmak şeklinde değil, estetik duyarlılığın eğitilmesi biçiminde anlaşılmalıdır. Sanat eğitiminin amacı, araştırmalar yaptırarak beceri kazandırmak değil, özgür bir ortamda yaratıcı güçlerini ortaya koyarak buluş zenginliğine ulaşmaktır. Duyarlık yetisi gelişen öğrenci bu süreçlerde beceri de kazanır.

5- Sanat eğitim dersleri diğer derslerin uygulama alanı olarak düşünülmemelidir. Sanat eğitimi çoğu kez yanlış yorumlanarak diğer derslerle ilgili araç-gereç yapımı dersi olarak kullanılmak istenmektedir.

6- Sanat eğitimi dersi iki ve üç boyutlu çalışmaları kapsamalıdır. Her öğrencinin anlatım biçimi farklıdır: Öğrenciye değişik gereçler vererek onun kendisini tanımasına yardımcı olmak gerekir.

7- Sanat eğitimi dersi kuru ve kuramsal bilgiler yerine işe ve yaratıcılığa dayanmalıdır. Çizmek, boyamak, biçimlendirmek insan için ikinci bir dildir. Sanat eğitimi dersinde özgürce iş yapma esastır. Düzeye göre sıra geldikçe bilgi de verilir. Ancak bilgi vermek amaç değil araçtır. Sanat yapıtları ile ilgili çalışmalarda slayt vb. gibi ders araç gereçlerinden faydalanılır.

8- Sanat eğitimi derslerinde gerekli ilgi ortamı yaratılmalıdır. İlgi ortamı yaratmak çocuğu o konuya hazırlamaktır.

9- Çevre olanakları göz önünde tutulmalıdır. Konuların içerikleri ve araç-gereç seçilirken çevre özelliklerinin uygunluğu düşünölmektedir.

10- Fırsat eğitimine yer verilmelidir. Sanat eğitiminde güncel olayların olduğu kadar sergi, yayın gibi etkinliklerin de yerinde ve zamanında kullanılması etkili bir yaklaşımdır.

11- Çocuğun yaptığı işler bütün olarak değerlendirilmeli ve sergilemeye önem verilmelidir. Çocuk resimleri çocuğun gelişimini gözlemlemek için değerlendirilir.

2.3. Çalışma Alanları

Sanat eğitimi amaç ve ilkeleri doğrultusunda yapılacak çalışma alanları şunlardır:

1- Çizgisel çalışmalar, 2- Renk çalışmaları, 3- Biçimsel çalışmalar, 4- Yapısal düzenleme çalışmaları (inşa çalışmaları), 5- Sanat yapıtlarının incelenmesi ve temel sanat bilgileri.

Tabii ki öğretmen bu çalışmaların sadece birine ağırlık vermeden tüm öğretim yılı içerisinde bütün alanlara baş vurarak etkinlikler planlamalıdır.

1- Çizgisel çalışmalar

Kurşunkalem, füzeti, pastel, çeşitli fırçalar, çöpler, uçlar yardımıyla yapılan grafiksel çizimler, ritmik araştırma çizimleri, mono tipi, linol baskı, materyal baskı ve bazı nesne araştırma ve yorumlarını içerir. Bunlar vasıtasıyla çocuk çizgiyle başlayarak hareket ve düzen gücünü dışa aktarır.

2- Renk çalışmaları

Örtücü boyalar, saydam boyalar, kalem boyalar renkli hazır gereçler vb. ile doğadan yapılan çalışmalar, renkli gereçlerle yapılan uygulamalar veya dekoratif amaçlı çalışmalara katılan çocuk rengi bir sanatçı gibi temel araç olarak kullanacaktır. Her insanda yaşı ne olursa olsun boya kullanmaya bir eğilim vardır. İşte bu özellik sanat eğitimcisi tarafından iyi değerlendirilmelidir.

3- Biçimsel çalışmalar

Kil, alçı, kağıt hamuru vb. malzeme ile yapılan modelaj çalışmalar diye anılan çalışmalar ile öğrencilerin gereç biçim ilişkilerinde kullandıkları malzemeler

(kağıt mukavva, ağaç, metal, alçı, yumuşak taş, artık ambalajlar) yardımıyla yaptıkları yaratıcı etkinlikler bütünüdür. Kukla ve gölge oyunları da bu kapsamda düşünülebilir.

4- Yapısal düzenleme çalışmaları (İnşa çalışmaları)

Yapı, birbiriyle ilgili elemanların bir düzenleme içinde oluşturdukları bir bütündür. İşte bu nedenle sanat eğitiminin bir parçası olan üç boyutlu anlatımın çalışma alanına giren bu çalışmaları bina inşası olarak algılamak gerekir.

5- Sanatçı yapıtlarının incelenmesi ve temel sanat bilgileri

Sanatçı ve sanat eseri incelemenin amacı çocukta sanata karşı ilgi uyandırarak, takdir duygusunu geliştirerek sanatla bir bağ kurmasını sağlamaktır. Çocuk sanat eseriyle karşı karşıya ne kadar küçük yaşta gelirse o kadar kuvvetli bağ kurma olasılığı fazladır. Sergi, müze vb. etkinliklere gitmekten zevk alan bireyler sonuçta sanatı seven, takdir eden, sanatsal yaşamdan pay almasını bilen bir toplum oluşturur.²¹

2.4. Sanat Eğitiminin Yaratıcılığa Etkisi

Yaratıcılık yetisinin öğrenilebilir yeti olması bu konuda eğitime büyük görev yüklemektedir. Bahsettiğimiz gibi yaratıcı düşünce sadece sanatsal etkinliklerde kullanılmayan ya da özel kişilere ait olmayan, yaşamın her anında, herkesin kullanılabileceği bir yetidir. Yaratıcılığı yalnızca sanat alanıyla sınırlı tutmak doğru değildir kuşkusuz. Fen bilimlerinde, sosyal bilimlerde, matematikte de yaratıcılık söz konusudur. Ancak bu alanlardaki yaratıcılıklar, o alana ilişkin kavrayışın eyleme dönüşmesiyle, bir tür deney sürecinde ortaya çıkar. Bu daha çok gerekli bilimsel birikimin öğrenilmesinden sonra kendini gösterir. Oysa sanat dallarındaki yaratıcılık, sanatın ifade yolu olması nedeniyle çocuğun nesnelere ilk biçimi verme çabasından sonra kendisini göstermeye başlar.

“Resim ve elişleri gibi uğraşlar çocuğun hayal gücünde çok etkilidir. Bunun gibi serbest konular zevke ve icat etmeye bırakılmış basit eşyalar çocukların yeni oyuncaklar yapmalarını kolaylaştıracağından hayal gücünün işlemlerini sağlar”.²²

Sanat eğitimi, insanı özgürleştiren kişiyi yaratıcı faaliyetlere yönelten, estetik beğeni kazandıran , kendini ve dış dünyayı tanıtır, yaratıcılığı geliştiren bir eğitim biçimidir.

(*) <http://www.geocities.com/enveryolcu/egitim/tarihce.html>,(2003)

²¹H. Yücel GEL, (1990). a.g.e. s:193

²² İbrahim Alaettin GÖVSA, (1998), *Çocukta Zihinsel Gelişim*, İstanbul, Hayat Yayınları, s.91.

3. BÖLÜM

3.1. ÖZGÜN BASKİRESİM

Resim sanatında eser icrası sırasında baş vurulan tekniklere bakıldığında birçok yöntem görülmektedir. Bunların arasından en çok bilinenleri ise yağlıboya (pentür), akrilik, suluboya, pastel teknikleridir. Bunlardan farklı bir diğer teknik de “baskiresim”dir. Bu tarz resimlerin en ayırt edici özelliği “çoğaltılabilir” olmasıdır.

Çeşitli araç ve malzeme ile doğrudan veya kalıplar yapmak yoluyla kağıda veya benzeri malzeme üzerine, sanatçısı tarafından yapılıp basılan resimlere “özgün baskiresim” denilmektedir. Reprodüksiyonun baskiresimden farkı ise baskiresim tekniğinin şu özellikleri barındırmasından kaynaklanmaktadır: “Tasarımından geliştirilmesine kadar tüm yaratma sürecinde sanatçının elinden çıkmış, onun imzasını taşıyan sınırlı sayıda basılmış olan yapıtlardır. Bunun dışında kalan girişimler ancak reproduksiyon; yani tekrar yapımlardır.”²³

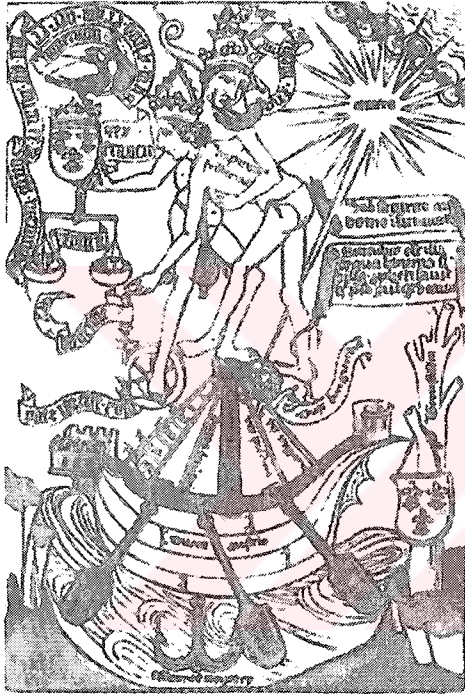
Baskiresim, kalıbın yapılması ve basılması süreci içerisinde yaratılmış grafik resimlerdir. Bu teknikler görsel grafik öğelerinin çok çeşitli etkiler ve anlatımlar verecek çeşitlilikte kağıda geçirilmelerini sağlarlar. Bu imkanlar, sanatçıya şekillendirme ve anlatım zenginliklerini gösterir. Her teknikle beraber yeni deneme yolları açılır. Bu zengin çeşitliliği değerlendiren sanatçı, zamanla kişiliğine uygun düşen bir anlatım dili geliştirebilir.

“Gravür Sanatı”, “Sanat Grafiği”, “Özgün Baskı Sanatı” terimleriyle anlatılmak istenen sanatın, resim sanatı sayılması konusunda 15. yüzyıldan beri yapılan tartışmalar, yüzyılımızda açıklığa kavuşmuştur. İlk dönemlerde baskiresimin, sanatsal bir anlatım aracı olarak görülmesinde, ressamın büyük etken olmuştur. Ressamların bazen tuval resimleri için yaptıkları ön çalışmalarda, bazen de bizzat eser üretmek amacıyla baskiresim tekniklerinden faydalanmaları, kalıp yoluyla resim yapmanın da bizzat sanatsal ürün niteliği taşıyabileceğini gösterdi. Bu konuyu bilimsel olarak ilk kez Adam Ritter Von Bartsch 1821’de yayımladığı “Bakır Kazıma Bilgiler” kitabında irdelemiştir.

²³ İŞLER Asım, *Gravür Size Bakıyor, Ya Siz?*, İstanbul, Hürriyet Gösteri, Sayı: 142, s.69

3.1.1. Tarihi Gelişimi

Özgün baskiresim teknikleriyle yapılan resimlerin ilk olarak nerede ve ne zaman yapıldığına dair kesin bir bilgi bulunmamakla beraber, Asur ve Hititlerin kullandıkları mühürler, bu alanda bir ilk olarak görülmektedir.

Resim 1

Anonim (15.yy.) Ağaç Baskı

15. yüzyıl ve sonrasında, resim sanatçıların bir bölümünün tablo resmi yapmanın yanında, sanatsal değer taşıyan baskı resimler yaptığını görüyoruz. Tahta kalıplardan resim basmak tekniği ile başlayan bu çalışmalara, aynı yüzyılda bakır kalıplardan basma ve 1799'dan sonra da taş kalıplara çizip basma çalışmaları katılmıştır. Orta Avrupa'da dini kitapların resimlerini basmak için tahta kalıplar oyulmuştur. İlk metal gravürün 15. yüzyılda yapıldığı bilinmektedir. Batıda Rönesans'ın yayılması tahta ve metal levhalar üzerine resim oyup basma sanatını da beraber geliştirmiştir. Gittikçe bakır yerine çelik, çinko, alüminyum gibi metaller ve metal alaşımları kalıp olarak kullanılmıştır.

16. yüzyıl başlarında Lucas Granach ve Albrecht Dürer'in tahta oyma-basma tekniği ile çoğalttığı dinsel konulu resimleri resim pazarına çıkmış, dosyalanmış dizi resimler veya tek yaprak resimler olarak satılmıştır.

17. yüzyıl başında Rembrandt metal oyma-basma tekniği ile dinsel konulu resimlerin toplanması ile bir "Dosyalanmış Sanat" oluşmaya başlamıştır.

1798 yılında "litografi" dediğimiz, taş kalıptan resim basma tekniğinin bulunması, kalıptan renkli basma imkanını da geliştirdince, ressamalar, özgün baskiresim işini daha çok sevmişlerdir.

20. yüzyılın başlarında, ressamların kalıpları oyarak ya da işleyerek resim basmaları, yağlı boya tablo resmi yapmak kadar önem kazanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra daha da hızlanan bu yöneliş, bu gün tüm dünyada etkisini göstermiştir. Bugün, doğunun ve batının bir çok ülkesini özgün baskıresim sanatı ve galerileri kaplamış durumdadır.

3.1.1.1. Türk Baskıresim Tarihi

Baskıresim, ülkemizde sanatsal bir kimliğe ulaşmadan önce ilk olarak varlığını 1882 yılında açılan Güzel Sanatlar Akademisindeki gravür bölümünün açılması ile duyurmuştur. Fakat bu bölümden o dönem yetişmiş ve yapılmış hiçbir isim veya eser günümüze ulaşmamıştır.

Almanya'da kullanıma başlanan litografinin, çok gecikmeden yurdumuza getirilmesinin ardından ordu için, bu teknikle harita ve kitap basımının yanında seyrekte olsa bazı halk resimleri yapılmıştır. Kahve resimleri olarak da bilinen bu resimler süsleyici olarak duvarlara asılan taşbaskı tekniğiyle yapılmış renkli çalışmalardır. Bu örnekler bulunamadığı ve sanatçısı bilinmediğinden tam olarak bir tarih saptamak zordur.

Türkiye'de ilk taş baskı atölyesi, 1831'de Henry Cayol tarafından Beyoğlu'nda kurulmuştur. Sanatsal olarak kullanımı ise 19.yy'ı bulmuştur. "İlk taşbaskı resim yapan sanatçılarımızın başında Mehmet HULUSİ gelir".²⁴

Taş baskı ile üretim yaptığı bilinen diğer önemli isim de, dönemin askeri okullarında öğretmenlik yapan Hoca Ali RIZA olmuştur. O dönem ordunun hizmetinde olan bu teknik Hoca Ali RIZA'nın karakalem resimlerinin benzerlerinin basımında kullanılmıştır.

Baskıresmin sanatsal ve akademik anlamda kullanılmaya başladığı dönemler zaman olarak 1930 yıllarını kurum olarak da dönemin, sanat eğitimi veren yüksek dereceli okullarını göstermektedir. Avrupa'ya gönderilen sanatçılarımızın ve ülkemize getirilen Avrupalı sanatçıların öğreticiliğinde, baskıresmin, sanatsal bir anlatım biçimi olarak değerlendirilmesinin temelleri atılmıştır.

1936 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde Sabri BERKEL ve Fransız sanatçı Leopold LEVY'nin öğreticiliği ile başlayan gravür çalışmaları ile bir gelişme elde

²⁴ ATAR, Atilla, (1995). *Başlangıcından Günümüze Taşbaskı*, Eskişehir, Anadolu Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.s:90

edilebilmiştir. Sabri BERKEL yurt dışında aldığı öğrenimi sırasında baskiresim de yapar ve döndükten sonrada sürdürür. “ Sabri Berkel’in 1940’larda yapmış olduğu ilk gravürlerini Turdut Zaim’in yöresel konuları işleyen ilk oyma resimlerini, Hoca Ali Rıza’nın Taşbaskı tekniği üzerinde açmış olduğu yolun yeni uyanış habercileri olarak görmek gerekecektir. Bedri Rahmi’nin de bu yolda önemli katkıları olmuştur.”²⁵

1962 yılında genç sanatçıların gravüre yönelmelerini sağlayan İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunda iyi donatılmış yeni bir özgün baskı atölyesi kurulmuştur.

“Yeni tekniklerle kişisel yaratma güçlerini birleştirme fırsatını bulan gençlerin, kısa zamanda yeni ve kaliteli eserler ortaya çıkardıklarını görüyoruz. Özgün baskiresim sanatçısı Mustafa Asher tarafından Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunda kurulan bu atölye, yaşlı ve genç, pek çok sanatçının özgün baskiresim yapmalarına imkan hazırlamıştır. Türkiye’de başka pres bulunmadığı için Bedri Rahmi Eytüboğlu, Aliye Berger, Cihat Burak ilk metal gravürlerini bu atölyede basmışlardır.

Güntümüz özgün baskı sanatçılarından Erol Deneç, Mustafa Pilevneli, Ergin İnan, İsmail Türemen, Fevzi Karakoç, Kadri Özyayten, Sabiha Erengönlü, Uğur Üstünkaya ilk kez bu atölyede özgün baskiresim çalışmaya başlamışlardır.”²⁶

Resim 2

Muammer Bakır Ağaç Baskı

1970’ li yıllarında ise Ankara’da Gazi Eğitim Enstitüsü’nde de bir özgün baskiresim atölyesi kurulmuştur.

1975 yılında, bugünkü adıyla Mimar Sinan Üniversitesi olan İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde yeni baskı atölyeleri kurmak ve varolanları da geliştirmek üzere Süleyman Saim TEKCAN göreve getirildi. Sanatçı daha sonra 1980 yılında, diğeri de 1984

²⁵ Başlangıçtan Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi, Tıglat Yayınları, Cilt:4, s.125

²⁶ ASLIER Mustafa, (1985), Son Yüzyılda Türkiye’de Özgün Baskiresim Sanatı, Ankara, Hacettepe Ü. G:S.F. Yayınları No:1, s.34

yılında, adı Çamlıca Sanat Evi olan özel baskı atölyeleri kurup bunu sanatçılarla ortak kullanıma açtı. Sanatçının bu son atölyesi ülkemiz baskıresim sanatının yaygınlaşması ve özel atölyelerin kurulması yönünde önemli bir atılım olmuştur.

Baskıresim sanatının gelişmesi için yeterli olmasa da ulusal baskıresim yarışmalarının gerek devlet gerekse özel kuruluşlarca düzenlenmeye başlaması sanatçılarımızı bu alanda üretime teşvik etmiştir. Bir yandan devlet resim heykel yarışmalarında baskı resim alanında da ödül verilmesi diğer yandan da 1983 yılında Viking Kağıt Sanayi tarafından düzenlenen baskıresim yarışmaları, gelişime büyük destek olan etkinliklerdir.

Bugün ülkemiz sanat piyasasında da baskıresmin hatırı sayılır bir yeri olmuştur. Artık bir çok sanatçımızın kendine ait baskıresim atölyeleri bulunmaktadır. Bunda, eğitim kurumlarında baskıresmin yer edinmişliğinin yanı sıra, sanatçılarımızın yapıtlarının gözle görülür bir izleyici kitlesine ve sanat piyasasındaki alışverişe ulaşmasının de etkileri yadsınamaz. Devlet ve özel sektörün ülke çapındaki kaynak harcamaları özellikle genç sanatçıları baskıresim konusunda teşvik etmektedir.

3.1.2. Özgün Baskı Teknikleri

Özgün baskı sanatı çalışmalarında bugün en çok yararlanılan teknikler, özelliklerine göre sınıflandırılabilir.

- a) Yüksek baskı Teknikleri (Relief Print).
- b) Düz baskı Teknikleri (Smooth Print).
- c) Çukurbaskı Teknikleri (Intaglio Print).

a) Yüksek Baskı Teknikleri (Relief Print).

Bu teknikte önce kazınarak veya oyularak kalıplar hazırlanır. Boya almasını istediğimiz yüzeylerin bırakılması, boya almasını istemediğimiz yüzeylerin oyulması ile baskı işlemi gerçekleşir. Bu yöntemde kullanılan kalıba göre değişiklik gösteren teknikler vardır. Ağaç baskı (Woodcut), Ağaç gravür (Wood Engraving), Linolyumbaskı (Linocuts)

gibi tekniklerle de eser üretilmektedir. Yüksek baskı kalıpları genellikle ağaç yüzeylere oyularak veya kazınarak yapılır. Bunun için elma, armut, kiraz, şimşir, akağaç, selvi, ve ceviz gibi sert dokulu ağaçlar kullanılır.

Resim 3

Lynd WARD Ağaç Gravür

Ağaçbaskı (Woodcut) ile Ağaç gravür (Wood Engraving) arasındaki fark; Ağaç gravürde kalıplar “Ağaçbaskıda olduğu gibi ağacın damarları doğrultusunda değil, aksine yuvarlak plaklar halinde kesilerek daha sonra kalıp haline getirilmesi ile oluşturulmaktadır.”²⁷

Ayrıca kullanılan aletlerin, Ağaç baskıdaki gibi oluklu değil, içleri dolu çelik uçlar olması ve her yöne kolayca oyma yapabilmesi gerekir, özgür bir çizgi ve tonâl geçiş olanağı tanınmasıyla Ağaç dışında oymaya veya kazımaya uygun çeşitli muşambalar (linolyum, plastik yer karoları, poliüretan levhalar vb.) kullanılır. Asitten yararlanılarak çinko veya levhalar da kullanılabilir. Oyma veya kazıma ile elde edilen

kalıbın üzerine rulo ile baskı boyası verilir. Yüksek yerlerin almış olduğu boya, baskı yoluyla kağıda geçirilir. Baskı yöntemi, kağıdın arka yüzüne tahta kaşığının sırtı veya benzeri bir tahta ile sürtülerek veya yüksek baskı presi ile gerçekleştirilir.

Yüksek baskı tekniğinde, ilk olarak 1950’lerde Picasso’nun linolyumda uyguladığı “Azaltma Tekniği (Reduction)” adı verilen bir yöntem de vardır. Bu teknikte sanatçı kalıbını aşama aşama oyar ve her oyma işlemi sonunda bir rengi basar. Baskı işlemi, ilk önce en açık renkten başlayarak en koyuya doğru devam eder. Baskı tamamlandığında, oyma işlemi tek kalıp üzerinde yapıldığı için kalıpta, sadece en son rengin yüzeyi kalır.

Oyularak yapılmış tahta kalıplardan resim basma tekniği Çin’de III.yy.da ortaya çıkmıştır. 105 yılında Çin’de kağıdın yapılması, baskı sanatının başlangıcına zemin hazırlamıştır. Baskiresim’in 12. yy.da bir resim yapma ve çoğaltma tekniği olarak yayıldığını görüyoruz. Ve bu tekniğin Japonlarca da benimsendiğini biliyoruz. Tahtaya resim kalıpları

²⁷ TUNÇ Arif Z., (1994). *Özgün Baskiresim’de Kişisel Yaratıcılık ve Biçimlendirmeler*, İzmir, 9 Eylül Ü. Sosyal Bil. Enst., Yüksek Lisans Tezi

oyma tekniği, Ortaçağın sonlarında Avrupa’da kutsal kitap resimleri için, baskı kalıpları yapmakta kullanılmaya başlanmıştır. Rönesans öncesi Avrupa’ında kitapların sayfalarının, olduğu gibi tahta bloklara oyularak basıldığını görüyoruz. İşte bu kitaplara konan resimler de aynı teknikle basılıyordu. 1440’lı yıllarda harfleri dizerek, sayfa kalıplarını oluşturan teknik Gutenberg tarafından bulunduktan sonra tahta kalıplar, yalnız resim baskılar için kullanılır olmuştur. Kutsal resimleri çizen ve boyayan resim ustalarının, asıl resmi veren çizimi kalıptan basarak sonra boyamak gibi daha kolay üretme tekniğine yönelmeleri, bu teknikle özgün baskı resimler yapma yolunu açmıştır.

Ülkemizde ilk kez, 1830 yılında İbrahim Müteferrika tarafından “Tarihi Hindi Garbi” adlı kitaptaki resimlerin basılması için bu teknikten yararlanılmıştır. Bu teknik ressam ve resim öğretmeni yetiştiren kurumlarımızda 1936 yılından sonra öğretilmeye başlanmıştır.

b) Düz Baskı Teknikleri (Smooth Print)

Düz baskı tekniklerinin ilkel şekli monotipi (Monoprint) adıyla bilinir. Cam veya parlak metal bir levhaya, merdane ile baskı boyası verildikten sonra, bu levha üzerine yatırılan kağıdın arkasına bir kalem veya benzeri bir araçla çizilerek baskı elde edilir. Resim çizilirken baskı oluşur. Boya verilmiş levha üzerinde silme, kazıma, boyama gibi yöntemler yoluyla da oluşan resim, bir kağıda basılarak da baskı resim elde edilebilir. Monotipi denmesinin sebebi, hazırlanan kalıptan ancak bir baskı elde edilebilmesidir. Bu teknikle elde edilen kalıptan, sadece bir baskı alınması özelliği nedeniyle, tekniğin ne derece baskı resim olarak kabul edilebileceği günümüzde de sürmekte olan tartışmalara sebep olmaktadır.

Resim 4
Arif Ziya TUNÇ Monoprint

Düz baskının en çok kullanılan ve yaygın olan şekli litografi, taş baskı (Lithography). 1796 yılında Alois Senefelder isimli bir Alman tarafından bulunmuş ve

geliştirilmiştir. 1818 yılında yayımladığı kitapta Senefelder, taş baskının bütün resim yapma ve basma olanaklarını açıklamıştır. Taştan baskı tekniği, özgün baskı alanında çok etkili olmuş, Avrupa ve dünyaya yayılmıştır.

Taşın

yüzeyinde resim olan yerlerde bir yağ tabakası yerleşir. Taş süngerle ıslatıldıktan sonra yüzünden merdane ile yağlı baskı boyası geçirilirse yalnız resim olan yerler bu boyayı alır.Boya verilmiş yüzeye kağıt serilip kalıp presten geçirilerek resmin kağıda geçirilmesi ile baskı işlemi tamamlanır. Teknik yağla suyun karışması özelliğinden yararlanır.

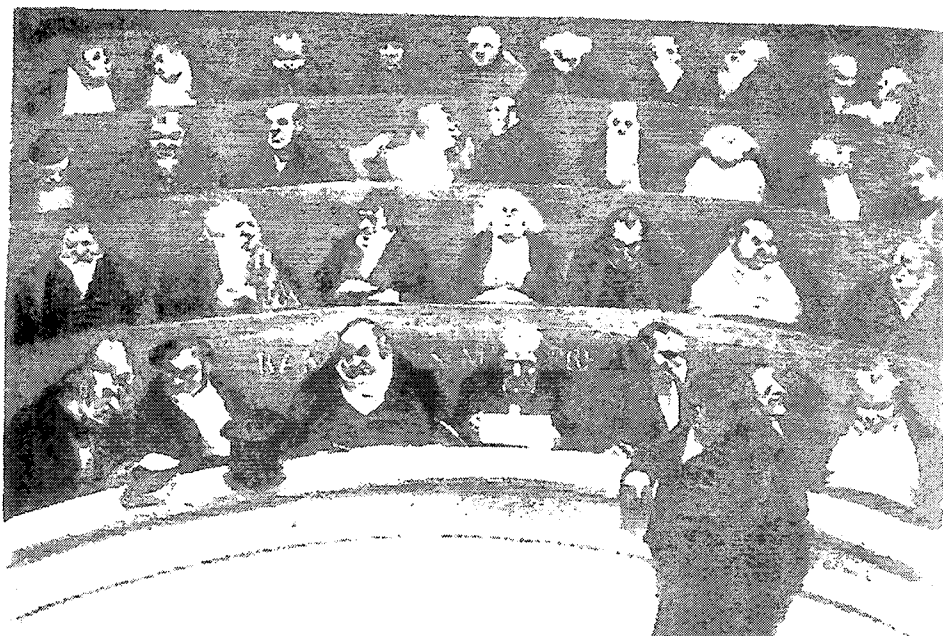

Resim 5

Litografi tekniği Delacroix Litografi

ile özgün baskı eserler

veren ilk ressam olarak Gericeuld, Delacroix, Goya ve Daumier'i örnek verebiliriz. Theodor Gericeuld 1817, Delacroix 1819 yıllarında bu teknikle ilk eserlerini vermişlerdir. Litografi tekniği İspanya'ya ulaştığında yetmiş yaşında olan Goya, bu tekniği çok sevmiş ve bir dizi özgün baskı yapmıştır. Litografinin, kalemle çalışan büyük ustası Honore Daumier 1830'dan 1872'ye dek, 42 yıl çeşitli dergi ve gazetelere resimler yapmıştır.

Resim 6
Daumier Litografi

Resim 7
Goya Litografi

Taş kalıplar kalın ve ağır olması baskı işleminin yavaş olması, ayrıca taşın çıkarıldığı ocakların tükenmesi taş kalıbın yerine çinko ve alüminyum kalıplarla yapılan “Ofset baskının” doğmasına neden olmuştur.

“19.yy.’ın sonlarında bazı denemeleri olsa da ilk Ofset baskı 1904 yılında Amerikalı I.W.Rubel tarafından yapılmıştır geliştirilmiştir”²⁸. Çok ince ve hafif olan bu levhaların yüzeyine grenlenerek baskı resim yapılır. Aynı ayrı kalıplar üst üste basılarak çok renkli resimler elde edilebilir.

Bir diğer Düz baskı tekniği de “Serigrafi (Screen print)”dir. İpek baskı ve Elek baskı gibi adlarla anılan bu yöntem “düzgün dokumalı elek niteliğindeki ipek, polyester, pirinç bir yüzey üzerine çeşitli emülsiyonlarla yardımcı ile istenen resmi, yazıyı, çizimi elle ya da foto-mekanik usuller yoluyla oluşturmak ve eleğin içine konan gözeneklerden geçirmek suretiyle

Resim 8

Çin okulu Şablon baskı

elde edilen baskı çeşididir.”²⁹

Şablon baskı adlarıyla da anılan bu tekniklerin ilk denemeleri Çin’de ve Japonya’da yüzyıllar önce kumaşlara baskı yapmak için kullanılmıştır. Bir çerçeveye ipek, sentetik iplik veya bronz telden ince bir dokumayla gerilmiş, eleğe benzeyen kalıbın, resim verecek yerleri açık bırakılır. Diğer yerlerinde dokuma gözenekleri kapatılır. Eleğin içine baskı boyası koyup sıyırmak yolu ile boya, açık yerlerden kağıt yüzüne geçirilir.

²⁸ ATAR, Atilla, (1995). a. g. e. s:66

²⁹ PEKMEZCİ, Hasan, (1993). **Baskiresim sanatı ve Türk baskiresim Sanatı Üzerine-1**, Ankara, Plastik Sanatlar Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Seçmeli Dersler Birimi Yayını, Sayı:3

Bu teknikte çalışmalar, çerçeve ve dokuma bulmak şartıyla her yerde uygulanabilecek kolaylıktadır. Fotomekanik çalışmalar, kuvvetli ışık kaynakları, emici şaseler ve çeşitli kimyasal bileşimler gerektirir. Bu teknikten empirme kumaş baskılarında, afiş, etiket, yazı levhaları ve çıkartma baskılarında yararlanır.

19.yy'dan itibaren önce işlevsel amaçlarla yani 1930'lara kadar Amerika ve Avrupa'da ticari ve tekstil bezeme amaçlı çalışmalarda kullanılan serigrafı bu tarihlerden itibaren çok amaçlı kullanılmaya başladı. Aynı yıllarda Amerika'da Pop Art ve Op Art sanatçılarının kullandıkları Serigrafı bu şekilde sanatsal üretim tekniklerinden biri olarak ta

Resim 9

Albrecht DÜRER Metal Gravür

anılmaya başladı. Bu teknikle çalışmalar yapmış sanatçılara Andy WARHOL, Jackson POLLOCK, Anthony VELONIS, Harry STRENBORG gibi isimler örnek verilebilir.

Serigrafı-ipek baskının ülkemizde uygulanmaya başlama tarihi kesin olarak bilinmemektedir fakat Avrupa ile yakın tarihler olduğu düşünülmektedir. "Ülkemizde bu alanda ilk resimsel çalışmaları Bedri Rahmi EYÜBOĞLU ve Eren EYÜBOĞLU yapmıştır."³⁰

c) Çukur Baskı Teknikleri (Intaglio Print)

Metal kalıp üzerindeki çukurlardan kalan boyanın alınarak baskı elde edilmesine "Gravür", "Metal gravür", "Metal Baskı" gibi adlar verilmekte. Metal levha üzerinde asite yedirilerek (aşındırma-etching) ya da çelik bir uçla kazıyarak (kurukazıma-dry point) elde edilen çukurlardan baskı alınmasına "Çukur Baskı (Intaglio Print)" denir.

³⁰ PEKMEZCİ, Hasan, (1993). a. g. e. s:25

“Çukur baskı için kalıp olarak, matbaacıların kullandıkları klişe çinkosu ya da bakırdan yapılmış metal kalıplar kullanılır. Metalin üzerine mürekkep verildiği zaman düz ve parlak yüzeyler hemen temizlenir, pürüzlü ve çukur bölgeler ise kolay kolay temizlenemez.”³¹ Bu özellikten faydalanarak çukur baskı yapılır.

Bakır plakaların kazınması tekniğinin daha antik çağlarda kuyumcular tarafından kullanıldığını biliyoruz. Kuyumcular ve silah süslemecileri oyulan motifi daha keskin göstermek için, oyulan yerleri siyah maddelerle dolduruyorlardı. Süslemelerin kopyasını elde etmek için oymaları kağıda bastıkları da görülmüştür. Kazıma bakır kalıplarda ilk resim baskıları 15.yy da Orta Avrupa’da görülmektedir. Bu teknikle eser ürettiği bilinen ilk isim, Martin SCHONGAUER adlı Alman sanatçısıdır. Diğer önemli isim bu teknikle bir çok eser

üretmiş Albrecht DÜRER olmuştur. 17. yüzyılda Rembrandt Van RIJN, tekniğin ustaları arasında unutulmaması gereken bir isimdir. Fransa’da Corot, Manet, Rodin, Degas, Gauguin, Picasso, Chagal, Derain; Almanya’da Corinth, Slevoght, Liebermann, Meid, Orlik; İskandinavya’da Munch; İngiltere’de Moore gibi sanatçılar bu tekniklerde özgün eserler üretmişlerdir.

Ülkemizde de bu teknikle eserleri olan sanatçıların en bilinenleri şu isimlerdir; Aliye BERGER, Mustafa ASLIER, Mürşide İÇMELİ, Süleyman Saim TEKCAN, Hayatı MİSMAN, Asım İŞLER.

Resim 10

Müride İÇMELİ Metal Baskı

1) Kuru kazıma (dry point): Sivri veya özel yapılmış oyma uçları ile resim metal üzerine doğrudan kazınarak elde edilir. Özel aletlerle noktalar, dokular ve çizgi demetleri de metal üzerinde çukurluk olarak elde edilebilir. Kazınan kalıpların çukurlarına, parmakla veya tamponla baskı boyası verilir. Yüksek yüzeyde kalan boyalar kağıt ile silinir, boya yalnız

³¹ TUNÇ Arif Z. a. g. e.

çukurluklarda kalır. Çukurda kalan, boya nemlendirilerek yumuşatılmış kağıda özel presle basılarak geçirilir.

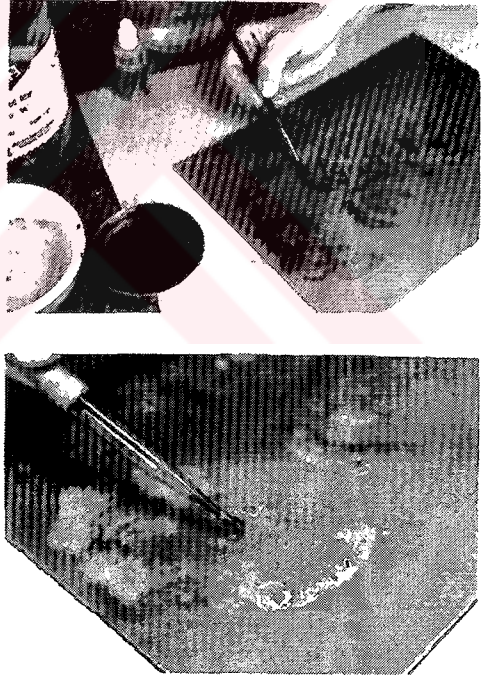
2) Yedirme Yoluyla Oyma (etching): Metal plakanın yüzü, asite dayanıklı özel lakla kaplandıktan sonra, plaka üzerine çelik sivri uçlarla resim çizilir. Çizgi ve taramalar, ton ve dokular resmedildikten sonra, metalin üzerindeki bu resim asitle yedirilerek, resim olan yerler oyulur. Kalıptaki laklar temizlendikten sonra oyulmuş yerlere baskı boyası verilir, yüksekteki boyalar silinir, preste baskıyla resim nemli kağıda geçirilir.

3) Aquatinta (aquatint): Metal plaka üzerine toz reçine serpildikten sonra tozlar ısıtılarak eritilir. Plaka üzerinde asite dayanıklı bir madde olan laklarla kapatmalar yaparak, açık kalan yerleri asitle yedirerek resmi yapma işlemi sürdürülür. İstenilen koyu ve açık tonları elde edecek şekilde kapama ve yedirmeler tekrarlanır. Sonuç olarak lak ve reçine artıkları tinerle temizlenir. Çukurlara boya verilir, yüksekteki boyalar silinir ve baskı yapılır.

4) Mezzotint: Bu yöntemle çeşitli dişli bıçak veya ruletler kullanarak metal plaka üzerinde çukurluk ve çapaklardan dokular oluşturulur. Kullanılan bıçak ve ruletlerdeki diş kalınlığına göre, çeşitli karakter ve derinlikte dokular oluşturulabilir. Bu dokular ezilerek, kazınarak, çukur ve çapak derinlikleri değiştirilir; diğer yöntemlerde olduğu gibi baskı yapılabilir.

5) Baskı, Sıçratma, Aktarma Teknikleri ve Diğer Teknikler: Metal plaka üzerine yumuşak lak sürülüp bu lakın üzerine çeşitli malzemelerle baskı yaparak istenilen doku

izleri elde edilebilir. Vernik veya özel lakta erimeyen asit veya suda eriyen tozlar vernik veya lakla beraber metalin yüzeyine sürülür. Lak kuruduktan sonra plaka asite atılınca tozlar erir ve açılan izlerini asit yer. Bu yöntemle çeşitli ince kalın dokular ve etkiler elde edilebilir.

Resim 10

Asite dayanıklı fırçalarla doğrudan doğruya metal plak yüzüne sulu boya gibi resim yapılabilir. Asitin gücü ve etki süresine göre yumuşak tonlar veren izler oluşturulabilir.

3.2. SANAT EĞİTİMİNDE YARATICILIK YETİSİNİN ORTAYA ÇIKARILMASI VE GELİŞTİRİLMESİ AÇISINDAN BASKİRESİM TEKNİKLERİNİN İŞLEVİ

3.2.1. Yaratıcı Süreç ve Bu Sürecin Bileşenlerini Oluşturan Aşamaları ve Beyin Yapısındaki Yerleri

Araştırmalar göstermektedir ki; ancak %7 gibi bir kısmının kullanılabilirdiği insan beyni, on iki milyar sinir hücresinden oluşan muazzam bir kapasiteye sahip büyülmüş bir dünyadır. İnsan düşünme eyleminde bulunduğu sırada, beynin içinde yüz bin civarında kimyasal tepkime oluşmaktadır. Bunun yanında beynin niteliğini belirleyen özellik, küresel büyüklüğü ya da hücrelerin sayısının çokluğu değil hücreler arası bağlantının zenginliğidir.

“Beyindeki nöron bağlantıları çok yönde birbiriyle, kimyasal, fiziksel ve biyolojik değişimlerin ve oluşumların ürünü olan bağlantılardır. Beynin kalitesi, nöron bağlantılarının varolan niceliği ve yaşı ne olursa olsun, yeni bağlantılar yapmak yeteneğini kesintisiz sürdürmesine bağlıdır.”³²

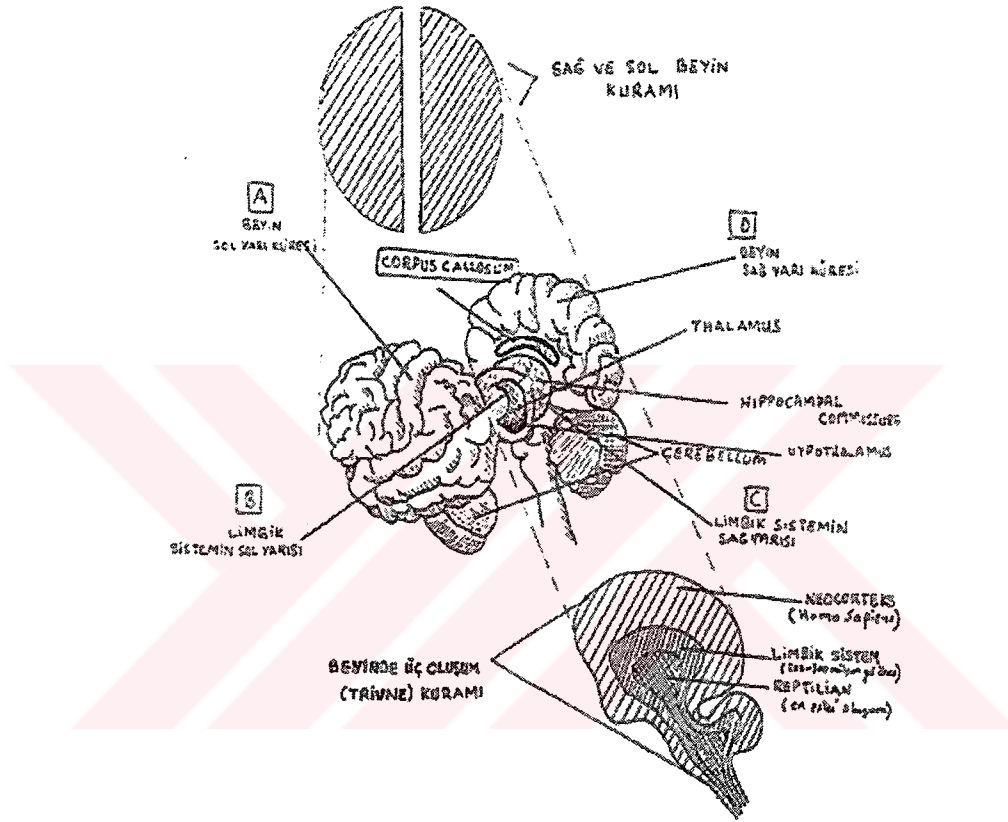
Beyin ile ilgili araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, beynin fiziksel ve tinsel olan iki ayrı, özelleşmiş alanı olduğunu görüyoruz. Bu iki alanında kendine özgü bir dili, algılayışı, değerleri, yetileri, bilme-tanıma yöntemleri vardır.

Beynin iki yarı küresinin ortasında “Corpus Callosum” adı verilen, üzerinde 200-300 milyon sinir lifinin bulunduğu bir organ bulunmaktadır. Bu organ olmadan bir bilgilenimin gerçekleşmesi olanaksızdır. Görsel bir yaşantı ya da görsel bir deneyimden bir kavramın oluşması da onsuz olanaklı değildir.

Beynin Neocortex adı verilen sağ ve sol yanları tüm beynin %80’ ini oluşturmakta ve düşünme tüpü olarak da anılmaktadır. Beynin tarihsel evrimine bakıldığında Neocortex’in

³² ÜSTÜNDAĞ, Tülay, (2002). *Yaratıcılığa Yolculuk*, İstanbul, Pegema Yayıncılık, s.38

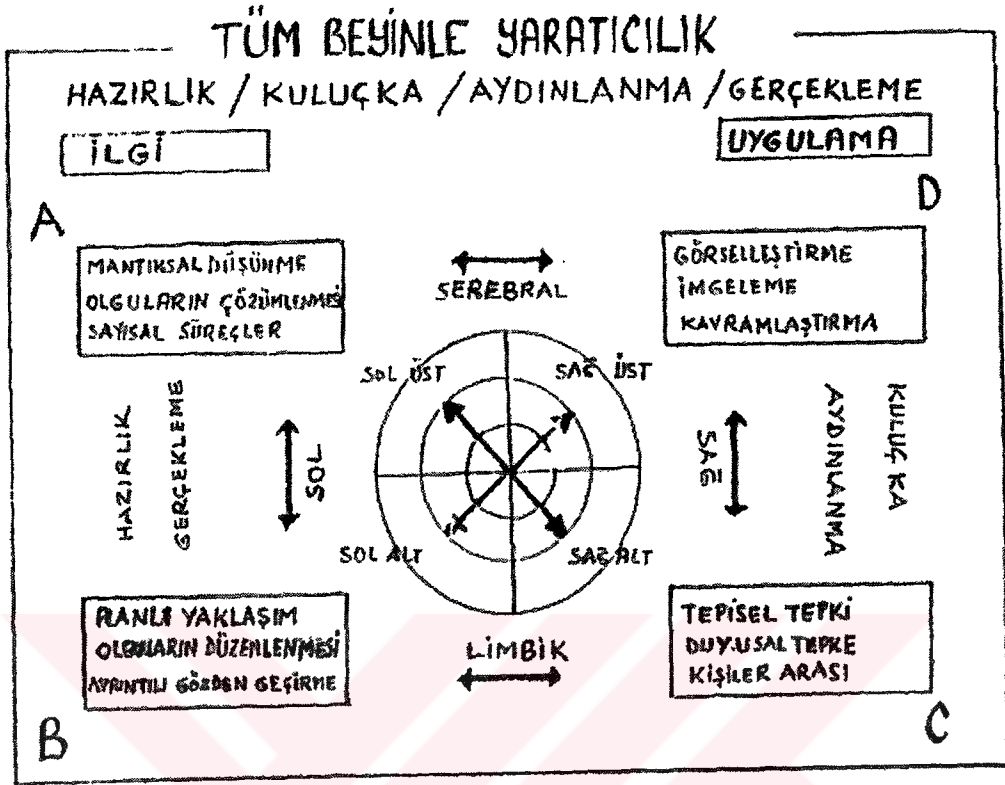
son milyon yılda gelişmiş olduğu görülmekte. Görüntü, işitme, duyumlar, güdümlü devinimler usavurma, karar verme, amaçlı davranışlar, dil ve “sözel olmayan kavrama (ideation) süreçleri bu kısımda meydana gelmektedir. Bu bölgeye verilen diğer bir ad “cerebral” bölgedir.(bkz.şekil-2)

Şekil-2 “Beyin Kuramları”³³

Neocortex’den önce oluşmuş şu anki beyin yapımızda da bulunan “Limbik sistem” adı verilen yeme, içme, uyuma, uyanma, beden ısısı ve kimyasal dengeleri (kan şekeri, tansiyon, hormonlar, seks ve coşkuları) ayarlayan ve zevk, cezalanma, açlık, susuzluk, saldırganlık, öfke’ nin merkezidir. Diğer bir yandan da bildirişimleri beyne dağıtan, bellekle ilgili olanları belli yerlerine yerleştiren, sözcük, sayı, görsel imge gibi verileri dil merkezi, hesap merkezi gibi yerlerine dağıtan bir tür bildirişimlerin belleğe transferini gerçekleştirme yeridir.

³³ SAN, İnci, (1990). a.g.e. s.154

şekil-3 "Tüm Beyinsel Yaratıcılık Modeli"³⁴

Sol yarı küre ve Sağ yarı kürelerin düşünme biçimlerine bakıldığında, genelde kabul edilen saptamalar şunlardır:

³⁴ SAN, İnci, (1990). a.g.e. s.165

“Beynin sağ ve sol küreleri kendilerine özgü bir hafıza zincirine ve diğer küre tarafından girilmeyen bir öğrenme deneyimine sahiptirler. Beynin iki yarı küresi farklı işlevleri içerirler. (bkz.Şekil1)

Sağ küre duygusal ve yaratıcı, sol küre planlı ve ayrıntıcıdır. Yaratıcılık sağ kürededir ve bu kürenin daha yetkinleştirilmesi bazı fiziksel alıştırmalarla olasıdır. Böylelikle zeka düzeyi (IQ) ve duygusal zekayı (EQ) birlikte ele alarak, beynin sol ve sağ yarı küresini birlikte kullanma ile üretkenlik yaratıcılığı geliştirmek için bir yol olarak görülebilir.”³⁵

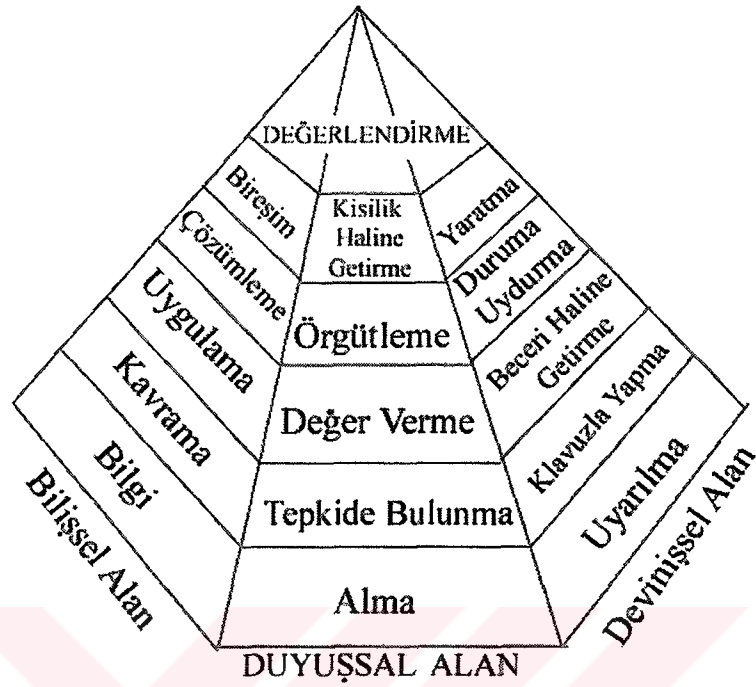
Sol yarı küre sözel, mantıksal, çözümsel, nicilikle ilgili ve bilginin (information) ardışık (sequential) süreçlerini denetler, saptar, olgulara dayalı düşünme biçimini kullanır; sağ yarı küre görsel, coşkusal, es zamanlı süreçleri denetler, örüntüsel tanıma, bütünsel (holistic) ve bireşimci düşünme biçimini saptar.

Hasan Güleryüz yaratıcılık edimine ve bu süreç doğrultusunda us ve tin’in girdiği etkinliği “Yaratıcılık Piramidi” adını verdiği bir düşünsel etkinlik şeması ile şöyle açıklıyor(bkz.şekil-4);

“Piramit, tepeleri ortak noktada birleşen, tabanları da herhangi bir çokgenin birer kenarı olan bir takım üçgenlerden oluşmuş cisimdir. Yaratıcılık piramidi ise, tabanla tepe arasında dikey ilişkileri ve her katmanın belli özellikleri olan, yukarılara çıktıkça, işe koşulan bilgi, duygu, düşünce sayısı geometrik olarak artan ve büyük bir sinerji oluşturan, çözümleyici (analiz) ve bireşimci (sentez) zihinsel süreçlerin yoğunlaştığı yer olarak ifade edilir.”³⁶

³⁵ ÜSTÜNDAĞ Tülay, (2002), a.g.e., s.39

³⁶ GÜLERYÜZ Hasan, (2001), **Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme**, İstanbul, Pegama Yayıncılık, s.195

Şekil 4 "Yaratıcılık Piramidi"³⁷

İnci San'ın aktarımıyla Herrmann'ın, yaratıcılığın kaynağının beyin olduğu ve yalnızca bir bölümün değil, beynin tümünün yaratıcılığa kaynaklık ettiği. Bunu bilmemizin yaratıcılığa yönelmek, yönlendirilmek, yaratıcılığını geliştirmek ve yaratıcı süreci uygulamaya koymak bakımından önemi büyüktür. Hangi süreci izleyeceğimizi ve bu izlenecek sürecin her aşamasında beynimizin hangi özel bölümünü kullanacağımızı bilmek de aynı derecede önemlidir.

"a- Hazırlık döneminde, sorun, gereksinim ya da gerçekleştirilmek istenen şey saptanır, tanımlanır. Çözüm ya da gereklilikler için bilgi, malzeme toplanır ve bunlar çözümün geçerliliği, işlerliliği bakımından ölçütlere vurulur. Öyleyse beynimizin sol yarı küresinde olguların çözümlenmesi, serimlenmesi, süreçlerin belirlenmesi oluşur. Sonra beynin sağ alt ve üst bölümlerinde sezgiler, görsel yetiler, brain storming seçenekleri işe koyulur. Sağ yarıdan edinilen bu iç görsel, sezgisel, bireşimsel düşüncüler gene sol alt bölümde kaydedilir.

b- Kuluçka aşamasında, sorundan çıkarak geriye gidilir. Sorun zihnin irdelemesine, incelemesine bırakılır. Bu dönem hazırlık aşamasındaki gibi dakikalar sürebileceği gibi haftalar ya da yıllar sürebilir. Bu aşamada, görevini yapmış olmanın güveni içinde,

³⁷ GÜLERYÜZ Hasan, (2001), a.g.e., s.196

bilinçaltının hummalı bir biçimde çalıştığının bilincinde olarak başka işlere döndülür. Bu arada sağ alt ve sağ üst küreler devrededir; dalgın düşünme, derin düşünme, bilinçaltı süreçler, görselleştirme ve duyumsal algılama gibi yetiler çalışır.

c- Aydınlanma aşamasında düşüncüler, yaratıcılığa bir temel oluşturmak üzere zihinden doğarlar. Bu düşüncüler sonuç-ürünün parçaları olabileceği gibi sonucun kendisi de olabilir. Bağlamın tümü, her iki durumda da birden ve tam olarak görülür. Bu aşama çoğunlukla anlaktır, müthiş bir iç görüler zenginliği içinde gelişir. Birkaç dakika ya da birkaç saat sürebilir. Beynin sağ üst çeyreği devrededir. Düşüncü, sözel olmaksızın formüle edilmiş ve sıklıkla bir “hah” ünlemiyle belirlenmiştir. Bu anda, beyin bu oluşumu hemen kaydeder, sol alt ve sağ üst bölümler arasında hızlı gidip gelmeler ve yinelemeler yoluyla çözümün tanımlanması ve uygulamaya geçirilmesi için doğrulamasını yapar.

d- Gerçekleştirme - Doğrulama Aşaması; aydınlanma aşamasında ortaya çıkan ne ise, onun gereksinimleri karşılayıp karşılamayacağını, hazırlık aşamasında saptanmış ölçülere uyup uymayacağını anlaşılması ve gösterilmesi için yapılan bir dizi etkinliktir. Beynin sol yarı küresi devrededir.

Herrmann'ın temel almış olduğu Wallis'in klâsikleşmiş yaratıcılık aşamalarına eklenmesi gereken iki önemli öge, kuskusuz “ilgi” (ya da merak) ve daha önce de belirtilen “uygulama” ögeleri ya da aşamalarıdır. İlgii tüm beyinde dağılmış olarak gören Herrmann, uygulama için devreye gene tümel beyin girdiğini, ancak B bölümünde başlayıp, A, C ve D bölümlerini, daha sonra içine aldığı ileri sürmektedir. Çeyrek yarı küreler arasındaki gidip gelmelere ve betimlenen aşamaların her zaman bu denli düzenli yürümesinin olanaksızlığına karşın, yaratıcı eylem ya da yaratıcı etkinlikte bulunan kişilerin, bu aşamaları tanıdıkları, bildikleri, anlatılınca bu semaya kendi yaşantılarından dolayı katıldıkları görülmektedir.”³⁸

³⁸ SAN, İnci, (1990). a.g.e. s:164

3.2.2. Baskı Resim Tekniğinin Aşamaları ve Yaratıcılık Süreci Paralelinde Beyinde Harekete Geçen Evreler

Yaratıcılık, tüm bu beyni kapsayan bir etkinlik, bir süreçtir. Bu süreç kendi içinde belirli bazı aşamalar barındırır. Yaratıcılığın en çok harekete geçtiği alan sanatsal etkinliklerdir.

Sanatsal etkinlik olarak baskıresim teknikleri de, uygulanma süreci sırasında izlenen aşamaları bakımından, yaratıcı edimin gerçekleşmesi sırasında izlenen aşamalarla benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik dikkate alınarak, yaratıcı sürecin evreleri ve bunların beyinde harekete geçirdiği bölümler paralelinde, sanatsal bir etkinlik olan baskıresim uygulamalarında, geçilen aşamaların, insan beyninde harekete geçirdikleri alanları saptamak, baskıresim tekniklerinin yaratıcılığa olan etkisini anlayabilmekte büyük önem taşımaktadır.

3.2.2.1. Eskiz ve Tasarım Aşaması

Baskıresimde, yapılacak çalışmanın eskizinin hazırlanması, geçilecek aşamaların başlangıcını teşkil etmektedir. Yapılacak çalışmanın mürekkep, kurşunkalem, mum kazıma, kolaj gibi daha birçok yöntemle eskizi hazırlanır. Tekniğin bu aşaması; yaratıcı edimin start aldığı “hazırlık dönemi” ile örtüşme göstermektedir. Sorun ya da gerçekleştirilmek istenen şeyin tanımlanması, çözüm ve gerekenler için analizin yapıldığı bu evre, beynimizin sol yarı küresinde olguların çözümlenip, serimlenmesi ve aşamaların belirlenmesi sürecinde oluşmaktadır. Sonra; özellikle sanatsal bir etkinlik içinde bulunduğumuzu düşünersek, beynin sağ alt ve üst bölümlerinde sezgiler, görsel yetiler harekete geçmektedir. Bunun takibinde sağ yarıdan edinilen bu iç görüsel, sezgisel, bireşimsel düşünüler, beyinde sol alt bölüme kaydedilir.

3.2.2.2 Tekniğin Seçilmesi

Hazırlanan eskizin uygulanması için seçilecek baskıresim tekniği, aşamanın ikinci ayağını oluşturmaktadır. Bu süreç, hazırlanan eskizin doğrultusunda tasarıma en yakın, en uygun sonuca ulaşmak için gereken baskıresim tekniğinin seçilmesi ile bir aşama daha kaydeder. Bu aşama, yaratıcı süreçte hazırlık, kuluçka ve aydınlanma evrelerine denk düşmektedir. Eskiz aşamasında, beyinde harekete geçen noktaların takibinde, kuluçka evresinde de beynin sağ alt ve sağ üst noktaları devrededir, görselleştirme ve duyumsal algılama gibi yetiler hareket halindedir. Yaratıcı süreçte, düşünsel evrelerden olan “aydınlanma” aşaması, sorunun tanımlanması ve çözümün uygulamaya geçirilmesi evresi ile

baskiresim’de uygun tekniğin saptanması ile örtüşür. Bu da beyinde sol alt ve sağ üst bölümler arasında hızlı gidip gelmelere neden olmaktadır.

3.2.2.3 Seçilen Tekniğe göre kalıp hazırlanışı ve baskının gerçekleştirilmesi

Baskiresim’de, yapılacak tekniğin seçilmesinden sonra seçilen tekniğe uygun kalıp hazırlama aşaması gelir. Her kalıp yönteminin kendine özgü, tekniğin gerektirdiği araç-gereç ve çalışma şekilleri vardır. Bu aşamadan sonra kalıp aracılığı ile baskıya geçilebilir. Baskiresim’deki bu evreler ise yaratıcı düşünce sürecindeki evrelerden, “gerçekleştirme-doğrulama” aşamasına uygunluk göstermektedir. Sürecin bu noktasında, aydınlanma aşamasında ortaya çıkanın ve onun gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmayacağını, ölçülere uyup uymayacağını anlaşılması ve gösterilmesi için yapılan bir dizi etkinlik meydana gelmekte olup, bu da beyinde sol yarı kürenin devrede olduğu anlamına gelmektedir.

3.2.3. Baskı Resim Tekniklerinin Uygulanabilirliği

Sanat eğitimi dersleri araç ve gereç kullanımına dayalı bir alandır ve değişik araç ve gereç kullanımı, yeni fikirlerin doğmasını sağlamaktadır bu da yaratıcılığı desteklemektedir. Bireyin fikirleri ile araç ve gerecin birbirlerini tamamlaması gerekmektedir. Burada önemli olan, seçilen araç ve gerecin, anlatılmak istenilen düşünceye hizmet edip etmediğidir. Edinilen bilgi, beceri ve deneyim sayesinde araç ve gereç yeni bir görüntüye kavuşmaktadır. Baskı resim teknikleri de, uygulama aşamasında çeşitli araç ve gereç kullanımına olanak sağlamaktadır.

Baskiresim tekniklerinin de uygulama bakımından, alanına özel bazı gereksinimleri bulunmaktadır. Bu gereksinimlerin karşılanması, tekniğin uygulanması ve sonuç alınmasında büyük önem taşımaktadırlar.

3.2.3.1 Yaş Gurubu ve Teknik İlişkisi

Baskiresim teknikleri, kalıp yoluyla yapılan resim tekniği olduğu için teknik olarak öncelikle kalıp hazırlık aşaması da gerektirmektedir ve her tekniğin kendine has bir kalıp hazırlama yöntemi bulunmaktadır. Bu yönüyle çalışmayı yapacak olan öğrencinin yaş ve beceri olarak, tekniğin gereklerini yerine getirip getiremeyeceği dikkate alınarak, teknik saptaması yapılmalıdır.

3.2.3.2. Haftalık Ders Süresinin Yeterliliği

Baskiresim tekniklerinin gerçekleştirilmesinde, tekniğe göre ihtiyaç duyulacak olan zamanın yeterliliği de tekniğin sonuçlandırılabilmesi açısından önemli bir noktadır. Müfredatta, ayrılan sürenin yetersizliği, tekniğin sağlıklı uygulanabilirliği için önemli bir engel teşkil etmektedir.

3.2.3.3. Tekniğin Gerektirdiği Maddi İhtiyaçların Karşılabilirliği

Baskiresim tekniklerinin uygulanabilirliğinde aşılması gerekli olan bir diğer nokta da, tekniğin gerektirdiği araç-gereç ve fiziki ortamın karşılanabilirliğidir. Teknik açıdan çeşitlilik sunan baskiresim, uygulanacak olan tekniğe göre özel araç-gereçlere ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaçların başında, sanat eğitimi derslerinin vazgeçilmez ihtiyacı olan “atölye” gelmektedir. Uygun fiziki koşulların sağlandığı ortamlarda yapılan çalışma çok daha sağlıklı uygulanıp sonuçlanacaktır.

Tekniğin ihtiyaç duyduğu bir diğer gereksinim olan araç-gereç temini, kurumlar tarafından karşılanamadığı için, bu doğrultuda yaşanan aksaklıklar, baskiresim’in uygulanabilirliğinin önünde bir engel olarak bulunmaktadır.

3.2.3.4. Teknik ve Pedagojik Açıdan Öğretmen Yeterliliği

Kuşkusuz ki öğretmenin teknik ve pedagojik yeterliliği de baskiresim çalışmalarında en önemli etkidir. Uygulanacak tekniğin öncesinde, sırasında ve sonrasında ihtiyaç duyulacak bilgi donanımına sahip olan ve bunu öğrenciye en iyi şekilde aktarabilmeli. Çalışma sırasında yaşanabilecek her türlü teknik, teorik ve pedagojik soruna çözüm getirebilen, yeterli donanıma sahip bir öğretmen, çalışmadan elde edilebilecek verimi en yüksek noktaya çıkaracaktır.

4. BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada kullanılacak araştırma tekniği iki farklı teknik olacaktır. Bunlardan biri Deneysel Desen, diğeri ise Veri Tarama olacaktır.

Bir araştırma üzerinde yapılacak veri toplama şekli, tarzı araştırma deseni demektir. Araştırma desenleri veri toplama niteliğine göre, belgesel (documetray) ve görgül (ampiric) araştırmalar olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Belgesel araştırmalar yada bölgesel taramalar, araştırmanın ihtiyaç duyduğu verileri kütüphane ve arşiv taraması ile elde etmesini tanımlayan çalışmalardır.

Görgül (ampirik) araştırmalar, araştırma sorularını yanıtlamak yada test etmek için ihtiyaç duyulan verilerin gözlem ile toplanmasını gerektirir. Görsel araştırmada temel sorun, bulguların bilimselliği olup, bu durum ölçme işleminde kullanılan araçların geçerli ve güvenilir olmasına bağlıdır.

Bu araştırmada denek olarak gönüllü sınıfa Öntest-Sontest Kontrol Grup Deseni uygulanacaktır.

Öntest-Sontest Kontrol Grup Desen (ÖSKD), yaygın kullanılan karışık bir desendir. Katılımcılar, deneysel işlemlerden önce ve sonra bağımlı değişkenlerle ilgili olarak ölçülürler. ÖSKD, bir ilişki desendir. Çünkü aynı kişiler, bağımlı değişken üzerinde iki kez ölçülürler. (Dr. Abbas TÜRNÜKLÜ Ders Notları, Temel Kavramlar, Semboller ve İşlemler)

Bağımlı-Bağımsız Değişkenler

“Değişkenleri, bağımlı ve bağımsız şeklinde iki gruba ayırabiliriz. Herhangi bir araştırmada araştırmanın amacına bağlı olarak araştırmacı tarafından kontrol altında tutulan, farklı değerler verilen (maniple edilen-değişimlenen) farklı kategorileri ya da düzeyleri belirlenen değişkenlere bağımsız değişken denir.

Öte yandan bir araştırmada kullanılan bağımsız değişkenin, düzeylerine bağlı olarak durumu araştırmaya yada inceleme konusu yapmaya değişkene de bağımlı değişken denir.” (Dr. Abbas TÜRNÜKLÜ Ders Notları, Temel Kavramlar, Semboller ve İşlemler)

Araştırmada deney şöyle gerçekleştirilmiştir;

Deney öncesinde öğrenci grubunun tümüne Torrance Yaratıcı"Düşünme Testi (TYDT) Sözel A Formu yapıldı. Daha sonra gönüllü olarak seçilecek 11 öğrenci ile baskiresim çalışmalarına başlandı. Bu 3 Kasım 2004 ile 9 Mart 2005 tarihleri arasında kapsayan bir çalışma programıdır, program takvimi Ek 2’de sunulmuştur. Deney grubu ile yapılan çalışmanın tamamlanması ile tekrar 22 öğrenciden oluşan tüm gruba Torrance Yaratıcı"Düşünme Testi (TYDT) Sözel A Formu yapıldı. Daha sonra öntest ve sontest verilerin çözümlemesi yapıldı. Sonuçlar deneye katılan aktif ve pasif iki grup arasında karşılaştırıldı, ve araştırmanın sorusuna cevap arandı.

4.2. Evren ve Örneklem

İlk ve orta okul seviyesinde eğitim gören, sanat eğitimi dersleri almış öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Herhangi bir gözlem yada inceleme kapsamına giren obje yada bireylerin oluşturduğu bütüne yada gruba evren ya da kütle/ana kütle denir. (Dr. Abbas TÜRNUKLÜ Ders Notları, Temel Kavramlar, Semboller ve İşlemler)

Araştırmanın örneklemini ise 2004-2005 eğitim öğretim yılında İzmir Buca lisesinde eğitim gören 10.sınıf (Lise 2) öğrencilerinden oluşan 22 kişilik gönüllü öğrenci gurubu oluşturmaktadır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler; “yaratıcılık, sanat eğitimi, baskiresim kavramları çerçevesinde doküman incelemesi, çalışma sonucunda öğrenciler tarafından yapılan baskiresimler, çalışma programı doğrultusunda tutulan gözlem formu ve ayrıca Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT) Sözel A Formu ile toplanmıştır. Aşağıda veri toplama araçları hakkında gerekli bilgiler verilmiştir.

4.3.1 Öğrenci Çalışmaları

Öğrenci çalışmaları, baskiresim çalışmaları sonucunda öğrencilerin kendi ellerinden çıkan 15 adet baskiresimi kapsamaktadır. Bunlar Ek 1'de verilmiştir.

4.3.2 Çalışma Programı ve Gözlem Formu

Program ve gözlem formu ise, deneyin gerçekleştirilmesi sırasında yapılacak baskiresim çalışmalarının programı ve bu program sürecinin gözlem notlarından oluşmaktadır. Bunlar da Ek 2'de verilmiştir.

4.3.3 Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri (TYDT)

Torrance Yaratıcı Düşünme Testlerinin iki ayrı şekli bulunmaktadır ve bunlar (A ve B Form) sözel ve şekilsel alt testlerinden oluşmaktadır. Bu araştırmada TYDT'nin Sözel A Formu kullanılmıştır (Ek3). Araştırmada TYDT'nin kullanılmasının amacı, öğrencilerin yaratıcı düşüncelerindeki akıcılık, esneklik ve özgünlük düzeylerini incelemek ve yapılan deneysel çalışma sonucunda meydana gelen değişiklikleri gözlemlemektir.

Torrance Yaratıcı Düşünme Testi, sorun çözme için gerekli çok sayıda (akıcı), olabildiğince farklı alanda (esnek) ve oldukça az rastlanan orijinal (özgün) düşünceleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

4.3.3.1 Torrance Yaratıcı Düşünme Testine Yönelik Güvenirlik Çalışmaları

Torrance, güvenilirlik kapsamında iki hafta arayla test-tekrar test uygulaması yaparak 0,50 ile 0,93 arasında değişen sonuçlar elde etmiştir. Üç yıl ara ile yaptığı uygulamalarda ise 0,35 ile 0,73 arasında değişen korelasyon bulmuştur (San, 1998).

Sarı'nın (1998) lise yöneticilerinin sorun çözmede yaratıcılığını belirleyen etmenler araştırmasında, TYDT'nin Güvenirlik Cronbach's Alpha Değeri 0,88 olarak bulunmuştur.

Bir başka Torrance Yaratıcı Düşünme Testi güvenilirlik çalışmasında puanlama konusunda deneyimli olan ve olmayan sınıf öğretmenlerine 25 adet test değerlendirilmiştir. Öğretmenler testi puanlama işlemini yalnızca test puan yönergesini okuyarak yapmışlardır. Deneyimli olan ve olmayan öğretmenlerin testi puanlarken verdikleri değerler arasındaki fark anlamlı değildir. Şekil formunun

güvenirlilik katsayısı özgünlük için 0,88, akıcılık için 0,96 arasında değişen sonuçlar elde edilmiştir. Sözel kısımda elde edilen güvenirlilik katsayısı özgünlük için 0,94, akıcılık için 0,99 olarak bulunmuştur (San, 1998).

4.3.3.2 Torrance Yaratıcı Düşünme Testine Yönelik Geçerlik Çalışmaları

1972'de yeni çalışmalarla testin puanlama geçerliliği yükseltilmiştir (Sungur, 1997). Ovven ve Baum (1985), "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi'nin orijinallik boyutunun geçerliliğini incelemişlerdir. Sonuçta orijinallikte belirsiz uyarıcı materyallerin daha etkili olabileceği ileri sürülmüştür (Aral, 1990).

Plucker (1999) sözel bölüm üzerinde çalışma yapmış ve geçerli olduğu bulgusuna ulaşmıştır (Croley, 2001).

Torrance ve Hansen'in yaptığı bir araştırmada yüksek-düşük düzeyde yaratıcı olarak belirlenen işletme dersi öğretmenlerinin aralarından seçilip bir yarıyıl boyunca derslerinde gözlem yapılanlar, sonuçta bu testten aldıkları puanların geçerli olduğunu ortaya koymuştur.

Bu araştırmada daha az yaratıcı yeteneğe sahip öğretmenler, ders kitabındaki bilgilerin yinelenmesini içeren %76,1 oranında olgusal sorular sorarken yaratıcı olanlar bu tip soruları %36,7 oranında kullanmışlardır. Yaratıcı öğretmenlerin sorduğu %10,9 iraksak düşünce gerektiren sorulara karşın daha az yaratıcı öğretmenler bu türden soruları %8 daha az sormuşlardır (Sungur, 1997).

TYDT Sözel ve Şekilsel testleri A ve B formu için Torrance tarafından Amerikan örneklemeyle yapılan geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları sonucu, testlerin yaratıcılığı ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçüt olduğu anlaşılmıştır. Aynı bulgu, Amerika'da yapılan başka araştırmalarca da doğrulanmıştır (Öncü, 1989).

Sungur (1988), Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasının sonucunda, Torrance Yaratıcı Düşünme Testi'nin Türk Kültüründe kullanılabilirliğini ortaya koymuştur.³⁹

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 2004-2005 öğretim yılı içerisinde İZMİR Buca Lisesinden gönüllü olarak seçilmiş 22 öğrenciye Torrance Yaratıcı Düşünme Testi deneysel çalışma önce ve sonrasında uygulanıp toplanmıştır. Ayrıca her ders sonunda verilerin gözlem

³⁹ UZMAN Elif, (2003), Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

formunu oluşturan kısmının, kaydı tutulmuştur. Deneysel çalışmanın sonucunda ortaya çıkan öğrenci çalışmaları da örnek olarak alınmıştır. Araştırma için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin belgesi alınmış bu belgenin bir örneği Ek 4'te sunulmuştur.

Veriler 27 Ekim 2004 tarihinde ön testin uygulanıp toplanmasıyla başlamış, 16 Mart 2005 tarihinde de son testin uygulanıp toplanmasıyla son bulmuştur.

Torrance Yaratıcı Düşünme Testi uygulanması sırasında, test hakkında gerekli açıklama testle birlikte öğrencilere verilmiş, ayrıca test esnasında da gelen sorulara araştırmacı tarafından gerekli yanıtlar verilmiştir.

Test'in uygulandığı sırada o gün okulda olmayan 2 öğrenciye test bir sonraki hafta uygulanmıştır.

4.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada literatür taraması ve ayrıca incelenen öğrenci çalışmaları ve gözlem formu sayesinde toplanan veriler de betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Torrance Yaratıcı Düşünme, Ek 3'de yer alan Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Sözel A Formuna öğretmenlerin verdiği yanıtlar, Akıcılık, Esneklik ve Özgünlük boyutlarına göre -her birey için ayrı ayrı- araştırmacı tarafından puanlanmıştır.

Akıcılık boyutunun değerlendirilmesinde, her bir öğrencinin TYDT Sözel A Formu içerisindeki yedi etkinlik için vermiş olduğu uygun yanıt sayıları etkinliklere göre ayrı ayrı toplanarak hesaplanmıştır. Her uygun yanıt 1 puan verilmiştir. Yanıtların uygun olması etkinlikle ilgili yanıtlar olup değerlendirme kapsamına alınmıştır. Yedi etkinliğe de uygun yanıtlar vererek dolduran öğrencinin yedi ayrı akıcılık puanı olmuştur.

Esneklik boyutunu değerlendirirken, TYDT Sözel A Formu Yönerge ve Değerlendirme kitapçığındaki kategorilerden yararlanılmıştır. Kategoriler içerisinde yer almayan, denek grubunun verdiği uygun yanıtlar için araştırmacı tarafından yeni kategoriler oluşturulmuştur.

Bu boyutun değerlendirilmesinde, altı etkinlik için her bir öğretmenin verdiği yanıtlar kategorilere koyularak ayrı ayrı hesaplanmıştır. Her kategori için bir puan verilmiştir. Kategoriler yenilendiği zaman öğretmen hiç puan alamamıştır. (6. etkinlikte esneklik boyutu hesaplaması yoktur. Bu açıdan altı etkinliğe de uygun yanıtlar vererek dolduran öğretmenlerin altı ayrı esneklik puanı olmuştur).

Özgünlük boyutunda yanıtların değerlendirilmesi aşamasında ise, araştırma grubunu oluşturan öğrenci sayısı 22'dir. Bu sayının %5'i alınmış ve 1,2 sayısı elde edilmiştir. Bu sayı (1,2) etkinlikleri değerlendirirken grup içerisinde aynı yanıtın 2 veya daha fazla tekrar edilmesi halinde yanıtın değerinin 0 olacağını göstermektedir. 2'nin altındaki yanıtlara ise orijinallik durumuna göre 1 veya 2 puan verilmiştir. 2 puan alan yanıtlar çok yaratıcı olan yanıtlardır.

Özgünlük 2 puanı ise, genel özgünlük puanı olup araştırmaya katılan tüm öğrencileri kapsamaktadır. Özgünlük puanı hesaplanırken araştırma kapsamındaki öğrenci sayısının %5'i alınmış ve çıkan sonuç TYDT Sözel A Formundaki her bir etkinlik puanlanırken kullanılmıştır. Puanlamayı yapabilmek için araştırmanın denek grubunu oluşturan tüm öğrencilerin her bir etkinliğe vermiş olduğu yanıtlar tek tek araştırmacı tarafından yazılmıştır. Sonra %5 hesaplaması ile çıkan sayı yanıtların tüm öğrenci grubu içinde ne kadar tekrarlanma yapabileceğini ve ne kadar tekrarlandıktan sonra puan alamayacağını göstermiştir.

5. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde önceki bölümde açıklanan araçlar ve yöntemlerle toplanan veriler ve bulgularla ilgili yorumlama ve çözümlere yer verilmiştir.

5.1. Öğrencilerin Ön Test Sonucu Akıcılık ve Özgünlük Düzeyleri

Öğrencilerin baskiresim çalışmasına katılan aktif grup ve katılmayan pasif grup olarak ikiye ayrılmadan, uygulanan ön test sonucunda akıcılık, esneklik ve özgünlük düzeylerini gösteren bulgular Tablo 1 ve 2’de verilmiştir.

AKTİF GRUP				
ÖN TEST				
	AKICILIK	ESNEKLİK	ÖZGÜNLÜK	
Serpil DAL	39	10	4	
Fatma AVCI	18	5	10	
Özge NURAYDIN	36	14	14	
Suna TAZECAN	38	9	10	
Tuğçe MALTEPELER	19	1	1	
Gül ŞAHİN	45	6	4	
Fettan Erkan KIRAN	13	6	4	
Emel Cansu KAVAK	36	6	5	
Metehan BİLİSTER	54	5	7	
Selin GÜNGÖR	42	14	14	
Melek ATAY	66	13	7	
ORTALAMALAR	36,90	8,9	7,27	

Tablo 1 Baskiresim çalışmasına katılan grubun ön test sonuçları

Tablo 1’de görüldüğü gibi baskiresim çalışması yapan grubun öntest sonucunda akıcılık düzeyinde ortalamanın = 36,90 olduğu görülmekte. Akıcılık düzeyinde en düşük puan 13, en yüksek puan ise 66 dir.

Esneklik düzeyinde ortalama = 8,9 dir. En düşük puan = 1 , en yüksek puan = 14 dir.

Özgünlük düzeyinde ortalama = 7,27 dir. En düşük puan = 1 iken en yüksek puan = 17 dir.

Tablo 1'e genel olarak baktığımızda ortalamalarda en yüksek puanın akıcılık düzeyinde olduğu, en düşük puanın ise özgünlük düzeyinde olduğu görülmektedir.

PASİF GRUP				
ÖN TEST				
	AKICILIK	ESNEKLİK	ÖZGÜNLÜK	
Vedat YILDIZ	15	6	0	
Sultan ALBAŞ	37	3	3	
Ali GÖNÜL	20	2	2	
Engin ŞEBOY	10	0	0	
Haluk ERKURTULGU	22	0	0	
Mustafa AKBULUT	29	2	0	
Yıldıray ALTAŞ	46	7	2	
Barış ALTAN	22	1	2	
Mazlum TUĞRUL	18	3	1	
Hamit DİŞLİ	31	6	2	
İsmet BİLGİN	33	3	4	
ORTALAMALAR	25,63	3	1,4	

Tablo 2 Baskiresim çalışmasına katılmayan grubun ön test sonuçları

Tablo 2'de görüldüğü gibi baskiresim çalışması yapmayan grubun Öntest sonucunda akıcılık düzeyinde ortalamanın = 25,63 olduğu görülmekte. Akıcılık düzeyinde en düşük puan 10, en yüksek puan ise 46 dir.

Esneklik düzeyinde ortalama = 3 tür. En düşük puan = 0 , en yüksek puan = 7 dir.

Özgünlük düzeyinde ortalama = 1,4 tür. En düşük puan = 0 iken en yüksek puan = 4 tür.

Tablo 2'ye genel olarak baktığımızda ortalamalarda en yüksek puanın akıcılık düzeyinde olduğu, en düşük puanın ise özgünlük düzeyinde olduğu görülmektedir.

5.2. Öğrencilerin Son Test Sonucu Akıcılık ve Özgünlük Düzeyleri

Öğrencilerin baskiresim çalışmasına katılan aktif grup ve katılmayan pasif grup olarak ikiye ayrıldıktan sonra baskiresim çalışması yapıldıktan sonra, uygulanan son test sonucunda akıcılık, esneklik ve özgünlük düzeylerini gösteren bulgular Tablo 3 ve 4’de verilmiştir.

AKTİF GRUP				
SON TEST				
	AKICILIK	ESNEKLİK	ÖZGÜNLÜK	
Serpil DAL	61	12	12	
Fatma AVCI	28	16	17	
Özge NURAYDIN	26	11	10	
Suna TAZECAN	27	10	8	
Tuğçe MALTEPELER	32	8	2	
Gül ŞAHİN	29	7	4	
Fettan Erkan KIRAN	59	13	8	
Emel Cansu KAVAK	35	7	6	
Metehan BİLİSTER	45	8	9	
Selin GÜNGÖR	40	16	13	
Melek ATAY	56	12	5	
ORTALAMALAR	39,81	10,90	8,7	

Tablo 3 Baskiresim çalışmasına katılan grubun son test sonuçları

Tablo 3’de görüldüğü gibi baskiresim çalışması yapan grubun son test sonucunda akıcılık düzeyinde ortalamanın = 39,81 olduğu görülmekte. Akıcılık düzeyinde en düşük puan 26, en yüksek puan ise 61 dir.

Esneklik düzeyinde ortalama = 10,90 dir. En düşük puan = 7 , en yüksek puan = 16 dir.

Özgünlük düzeyinde ortalama = 8,7 dir. En düşük puan = 2 iken en yüksek puan = 17 dir.

Tablo 3’e genel olarak baktığımızda ortalamalarda en yüksek puanın akıcılık düzeyinde olduğu, en düşük puanın ise özgünlük düzeyinde olduğu görülmektedir.

PASİF GRUP			
SON TEST			
	AKICILIK	ESNEKLİK	ÖZGÜNLÜK
Vedat YILDIZ	6	1	0
Sultan ALBAŞ	29	4	4
Ali GÖNÜL	10	0	1
Engin ŞEBOY	7	1	0
Haluk ERKURTULGU	20	0	0
Mustafa AKBULUT	13	0	2
Yıldıray ALTAŞ	7	2	1
Barış ALTAN	33	2	2
Mazlum TUĞRUL	10	2	1
Hamit DİŞLİ	22	4	4
İsmet BİLGİN	21	4	4
ORTALAMALAR	16,18	1,8	1,7

Tablo 4 Baskiresim çalışmasına katılmayan grubun ön test sonuçları

Tablo 4’de görüldüğü gibi baskiresim çalışması yapmayan grubun öntest sonucunda akıcılık düzeyinde ortalamanın =16,18 olduğu görülmekte. Akıcılık düzeyinde en düşük puan 6, en yüksek puan ise 33 dir.

Esneklik düzeyinde ortalama = 1,8 tür. En düşük puan = 0 , en yüksek puan = 4 dir.

Özgünlük düzeyinde ortalama = 1,7 tür. En düşük puan = 0 iken en yüksek puan = 4 tür.

Tablo 4’e genel olarak baktığımızda ortalamalarda en yüksek puanın akıcılık düzeyinde olduğu, en düşük puanın ise özgünlük düzeyinde olduğu görülmektedir.

5.3. Baskiresim Çalışmasında Bulunan Grubun Öntest Ve Sontest Sonuçları

AKTİF GRUP		
	ÖNTEST	SONTEST
AKICILIK DÜZEYİ ORTALAMASI	36,90	39,81
ESNEKLİK DÜZEYİ ORTALAMASI	8,9	10,9
ÖZGÜNLÜK DÜZEYİ ORTALAMASI	7,2	8,7

Tablo 5

Tablo 5'te görüldüğü gibi baskiresim çalışması yapan grubun öntest sonucu alınan puanlarında, yapılan baskiresim sonrası sontest puanlarında artma görülmektedir.

5.4. Baskiresim Çalışmasında Bulunmayan Grubun Öntest Ve Sontest Sonuçları

PASİF GRUP		
	ÖNTEST	SONTEST
AKICILIK DÜZEYİ ORTALAMASI	26,63	16,18
ESNEKLİK DÜZEYİ ORTALAMASI	3	1,81
ÖZGÜNLÜK DÜZEYİ ORTALAMASI	1,4	1,7

Tablo 6

Tablo 6'ya bakıldığında baskiresim çalışması yapılmayan grubun öntest ve sontest puanları görülmektedir. Grubun sontest puanlarında öntestte göre bir düşme görülmektedir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bulgulara bağlantılı olarak ulaşılan sonuca ve önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

Genel eğitimle beraber sanat eğitimi; sanat yoluyla insanı eğitmek için başvuru alan çalışmaları kapsar. Sanat eğitiminin temel amacı yaratıcı eleştirel düşünceyi geliştirmek ve davranışlara estetik yön vermektir. Sanat eğitimi bireye, gördüklerini, duyduklarını, düşündüklerini yorumlayarak, bir iş gerçekleştirebildiğini görerek kendine güvenmeyi öğretir. Bireyin kendisine güvenmesi sağlıklı bir kişiliğin göstergesidir ve sağlıklı bireyler sağlıklı toplumu meydana getirirler.

Sanat eğitimi derslerinin araç ve gereç kullanımına dayalı bir alan olduğu bilinmektedir. Sanatsal üretim ve öğrenmenin olabilmesi, doğru kullanılan araç ve gerece bağlıdır. Değişik araç ve gereç kullanımı, yeni fikirlerin doğmasını sağlamaktadır. Bu da yaratıcı edimin harekete geçmesinde uygun ortamı sağlamaktadır. Bireyin fikirleri ile araç ve gerecin birbirlerini tamamlaması gerekmektedir. Önemli olan, seçilen araç ve gerecin anlatılmak istenilen düşünceye hizmet edip etmediğidir. Bilgi, beceri ve deneyim sayesinde araç ve gereç yeni bir görüntüye kavuşmaktadır. Öğrenci baskı tekniklerini uygulamaya başladığında çeşitli araç ve gereç ile karşılaşmaktadır bunları kullanırken yaratıcı düşünceler harekete geçmektedir ve yeni ürünlere ulaşmaktadır.

Baskıresim çalışmasında öğrencinin kullandığı teknik ve malzeme ile bütünleşmesi ortaya çıkacak olan sonucun niteliğini belirler. Baskıresim tekniklerinin ve malzeme ile yapılan baskı tekniklerinin bireyin sanatsal gelişimine, bir resim dili oluşturmasına, yaratıcılığını ortaya çıkarmasına büyük katkısı olduğu gibi ayrıca genel anlamda yaratıcı düşünceye etki etmekte ve kaynak olmaktadır.

6.2. Öneriler

Araştırmanın amacına yönelik olarak elde edilen bulgulara dayanarak şu öneriler getirilmiştir:

Sanat eğitimi derslerinin yaratıcı, sorgulayıcı, eleştirel düşünceyi geliştiren dersler olduğu unutulmamalı, bunun için de gerek sanat yoluyla eğitimin gerekse sanatla ilgili derslerin niteliğinin artırılması gerekmektedir.

Baskiresim teknik özelliği olarak aşamalardan geçerek bütüne ulaşmayı sağlayan, parça bütün ilişkisi kurarak algılamayı ve görmeyi öğrenmeyi sağlayan bir teknik olarak sanat eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Sanat eğitimi programlarında daha fazla yer verilmesi gerektiği öneri olarak getirilmiştir.

Araç ve gereç bireyin kendini ifade edebilmesini, yeni fikirler ortaya koyabilmesini desteklemektedir. Sanat eğitiminde baskı tekniklerinin beceriyi geliştirmesinin, çeşitli araç ve gereç kullanımına bağlı olduğu ve araç gereç kullanılması gerektiği öneri olarak getirilmiştir.

Birey sanat eğitimi sayesinde görmeyi ve algılamayı öğrenmektedir. Sanat eğitimi bireyin dünyaya geniş bir perspektiften bakmasını, çevresi ile iletişim kurabilmesini sağlamaktadır. Baskiresim teknikleri de bireyin sanat yolu ile eğitilmesinde bir yoldur.

Baskı tekniklerinin bireyin görsel öğrenmesine, beceri geliştirmesine, sanatsal gelişimine, bir resim dili oluşturmasına ve sanatsal ürün çıkarmasına yardımcı olduğu gibi yaşamın her evresinde büyük önem taşıyan yaratıcı düşünce için önemli bir kaynaktır. Bu doğrultuda baskiresim tekniklerinin sanat eğitimine katkısı olduğu gibi yaratıcılığın ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etken olduğunun göz önünde bulundurulması öneri olarak getirilmiştir.

KAYNAKÇA

- ABBAS, Türnüklü (2003). Ders Notları, **Temel Kavramlar, Semboller ve İşlemler**
- ASLIER, Mustafa (1985). **Son Yüzyılda Türkiye’de Özgün Baskıresim Sanatı**, Ankara, Hacettepe Ü. G:S.F. Yayınları No:1
- ATAR, Atilla (1995). **Başlangıcından Günümüze Taşbaskı**, Eskişehir, Anadolu Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları
- Başlangıçtan Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi**, Tıglat Yayınları
- DAVASLIGİL, Ümit (1994). **Yüksek Gizli Güce Sahip Lise Öğrencilerinin Yaratıcılıkları Üzerine Deneysel Bir Araştırma**, İstanbul, M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:6
- UZMAN, Elif (2003). **Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi**, İzmir,Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- FREUD, Sigmund (2002). **Sanat ve Sanatçılar Üzerine**, İstanbul, Üçüncü Basım, Çev: Kâmuran Şipal, Yapı Kredi Yayınları
- GÜLERYÜZ, Hasan (2001). **Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme**, İstanbul, Pegama Yayıncılık
- H. Yücel, GEL (1990). **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, Birinci Basım, Türk Eğitim Derneği Yayınları
- İbrahim Alaettin, GÖVSA (1998). **Çocukta Zihinsel Gelişim**, İstanbul, Hayat Yayınları
- İŞLER Asım, **Gravür Size Bakıyor, Ya Siz?**, İstanbul, Hürriyet Gösteri, Sayı: 142

- KIRIŞOĞLU, Olcay (1991). **Sanatta Eğitim (Görmek, Anlamak, Yaratmak)**, Ankara, Eğitim Kitabevi
- MAY, Rollo (1987). **Yaratma Cesareti**, İstanbul, Birinci Basım, Çev: Alper OYSAL, Metis Yayınları
- ÖZDEN, Yüksel (1998). **Yeni Değer ve Oluşumlar**, Ankara, Pegem Yayınları
- PEKMEZCİ, Hasan (1993). **Baskıresim sanatı ve Türk baskıresim Sanatı Üzerine-1**, Ankara, Plastik Sanatlar Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Seçmeli Dersler Birimi Yayını, Sayı:3
- ROUQUETTE, Michel-Louis (1994). **Yaratıcılık**, İstanbul, İkinci Basım, Çev: Işın Gürbüz, İletişim Yayınları
- SAN, İnci (1977). **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık**, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- SAN, İnci (1985). **Sanat ve Eğitim**, Ankara, İkinci Basım, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:151
- San, İNCİ (1990). **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları**, Ankara, Birinci Basım, Türk Eğitim Derneği Yayınları
- TUNÇ Arif, ZİYA (1994). **Özgün Baskıresim'de Kişisel Yaratıcılık ve Biçimlendirmeler**, İzmir, Yüksek Lisans Tezi, 9 Eylül Ü. Sosyal Bil. Enst
- ÜSTÜNDAĞ, Tülay (2002). **Yaratıcılığa Yolculuk**, İstanbul, Pegema Yayıncılık

İNTERNET KAYNAKÇASI

ÇELLEK Tülay “**Yaratıcılık ve Eğitim Sistemimizdeki Yeri**”
<http://www.filozof.tripod.com/cellek1.html>,(2003)

ÇELLEK, Tülay, <http://www.sanaldergi.com.tr/çellek>, (2003)

DİKİCİ, Ayhan “**Sanat Eğitiminde Yaratıcılık**”
<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/149/dikici.htm>, (2003)

<http://www.geocities.com/enveryolcu/egitim/tarihce.html>(2004)

EKLER

Ek 1 Öğrenci çalışmaları

Özge NURAYDIN
Lise 2
Linol baskı

Metchan BİLİSTER
Lise 2
Linol baskı

Selin GÜNGÖR

Lise 2

Linol baskı

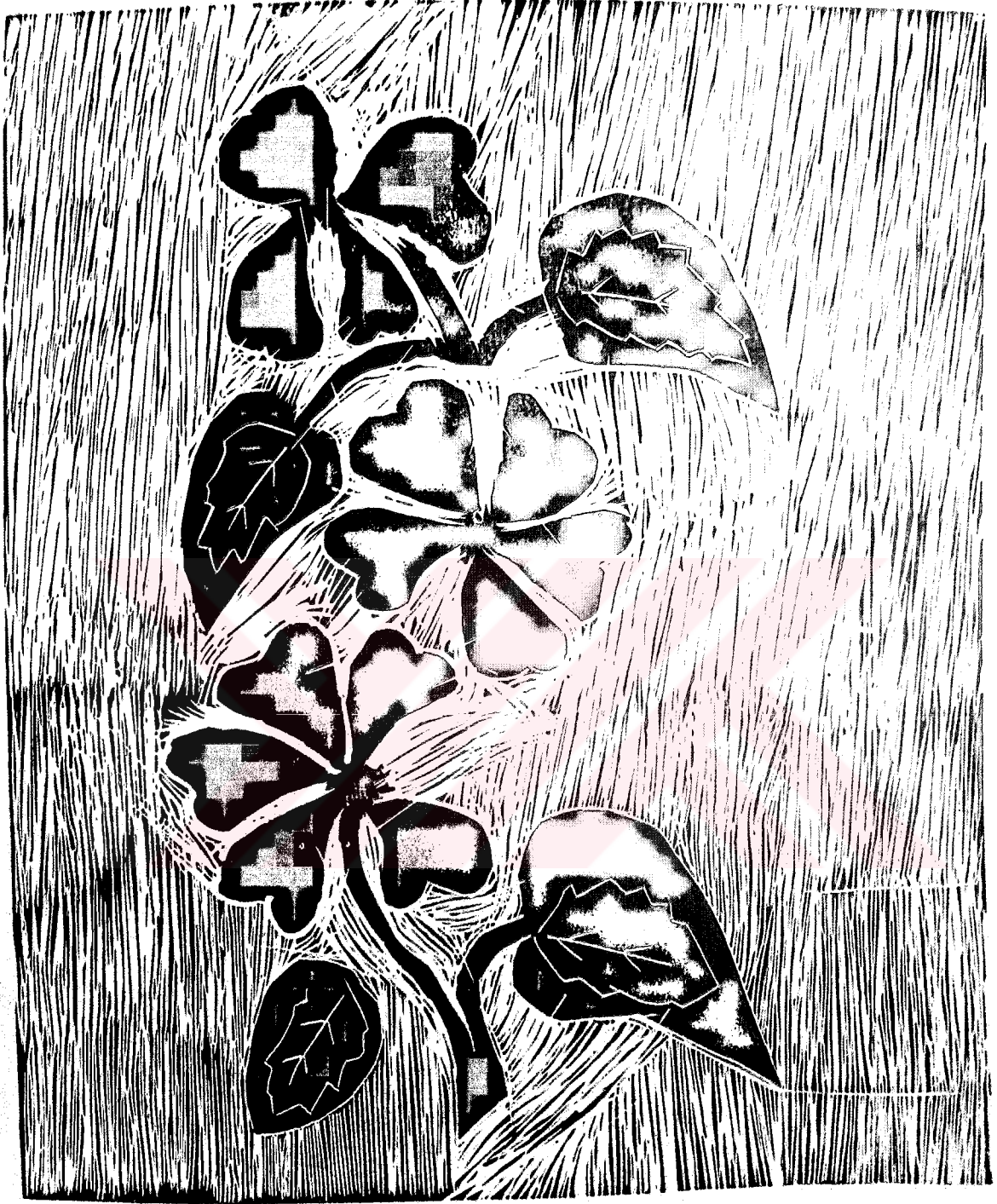
Gül ŞAHİN

Serpil DAL
Lise 2
Linol baskı

Suna TAZECAN
Lise 2
Linol baskı

Melek ATAY
Lise 2
Linol baskı

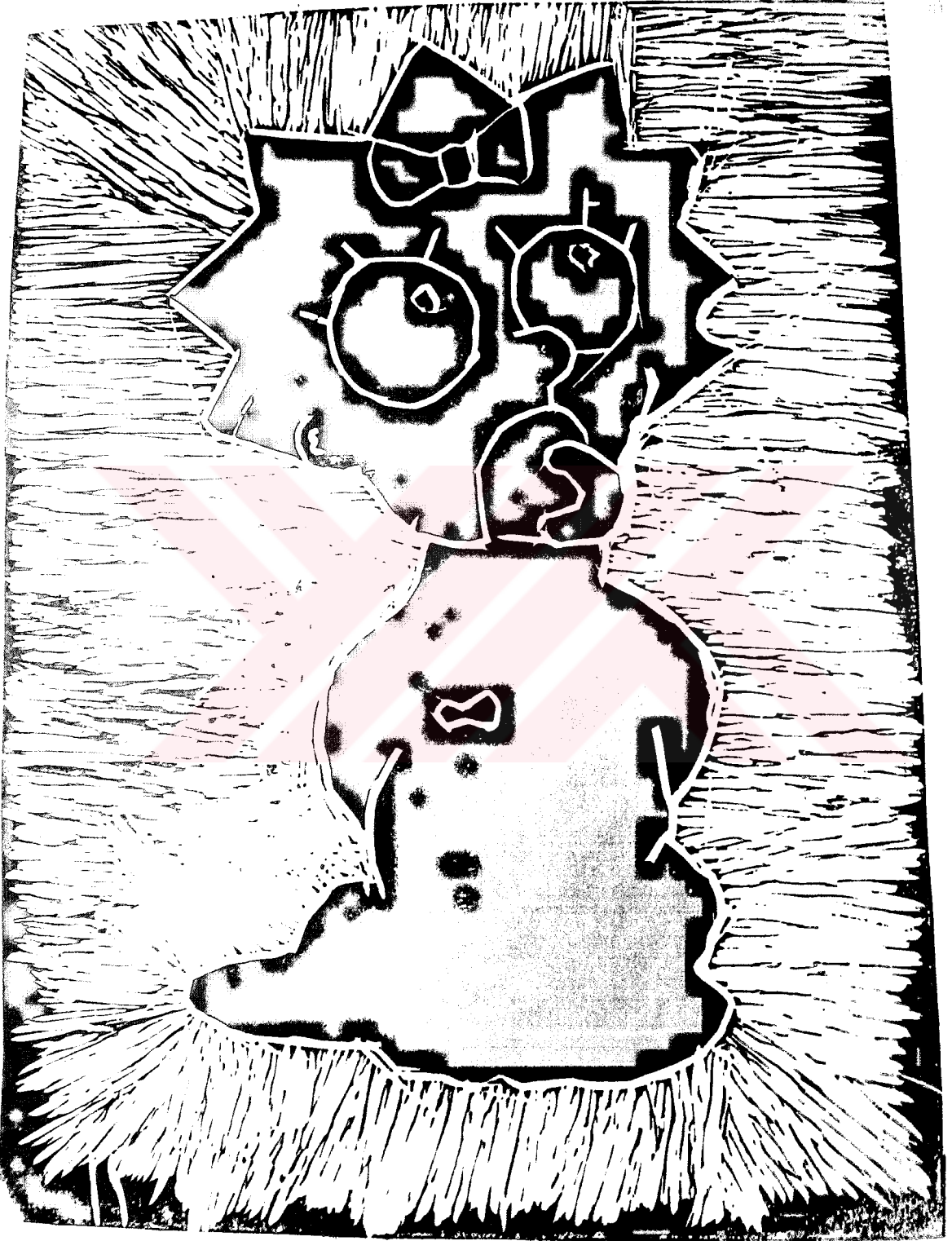
Emel Cansu KAVAK

Lise 2

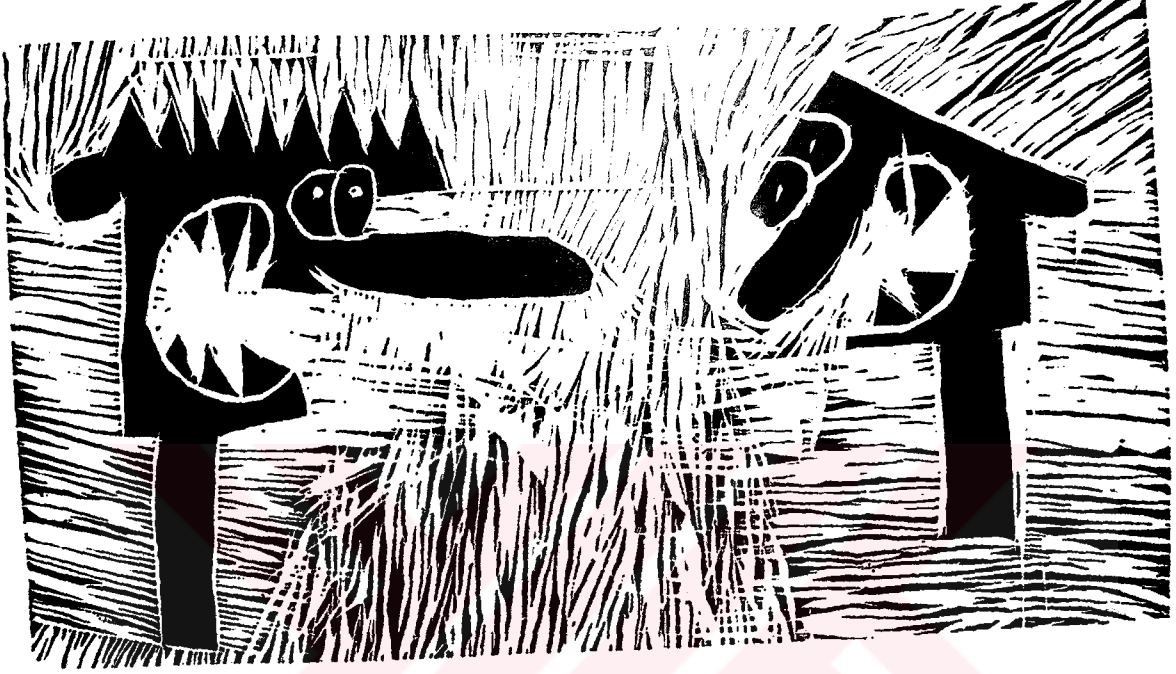
Linol baskı

Fatma AVCI
Lise 2
Linol baskı

Tuğçe MALTEPELER
Lise 2
Linol baskı

Fettan Erkan KIRAN
Lise 2
Linol baskı

EK 2

Tez çalışmasında uygulanacak çalışmanın programı

2004 - 2005 Öğretim yılında

Süre		Etkinlik	Düşünceler
Ay	hafta		
27Ekim	1.	Yaratıcılık testinin uygulanması (öntest)	
3 Kasım	2.	Baskıresim Tarihi ve teknik hakkında bilgi.	
10 Kasım	3.	Baskı resim sanatçıları ve çalışmalarından örnek sunumu	
17 Kasım	4.	Örnek olacak sergi ve baskı resim atölyelerinin gezilmesi	
24 Kasım	5.	Öğrencilerin yapacakları baskı resim için uygun kompozisyonların hazırlanması	
1 Aralık	6.	Uygulama	
8 Aralık	7.	Uygulama	
15 Aralık	8.	Uygulama	
22 Aralık	9.	Uygulama	
29 Aralık	10.	Uygulama	
5 Ocak	11.	Uygulama	
9 Şubat	12.	Uygulama	
16 Şubat	13.	Uygulama	
23 Şubat	14.	Uygulama	
2 Mart	15.	Uygulama	
9 Mart	16.	Yaratıcılık testinin uygulanması (sontest)	

Ek3

Siz den istenilen ilk üç etkinlik aşağıdaki çizime (resme) dayalı olacaktır. Bu etkinlikler size, bilmediğiniz olaylara ilişkin sorular sormada ve meydana gelen olayların olası neden ve sonuçları üzerinde tahmin yürütmede ne kadar başarılı olduğunuzu görme şansı verecektir. Resme bakınız. Neler Oluyor? Olanlar hakkında ne söyleyebilirsiniz? Ne olup bittiğini anlamak nedenlerini ve sonucun ne olacağını tahmin etmeniz için nelere bilmeniz gerek?

ETKİNLİK 1 SORU SORMA

Bu sayfada 1. sayfadaki resim hakkında düşünebildiğiniz tüm soruları yazınız. Neler olup bittiğinden emin olmak için gereken bütün soruları sorunuz. Sadece resme bakarak cevaplandırılacak sorular sormayınız. İstediğiniz kadar süreyle resme bakmaya devam edebilirsiniz.

ETKİNLİK 2 NEDENLERİ TAHMİN ETME

Aşağıdaki boşluklara sayfa 1 deki resimde gösterilen durum hakkında mümkün olduğu kadar çok neden sıralayın. Resimden hemen önce olmuş olabilecek ya da olayların olmasına neden olan çok önceki olayları kullanabilirsiniz. Yapabileceğiniz kadar çok tahminde bulununuz. Tahmin etmekten korkmayınız.

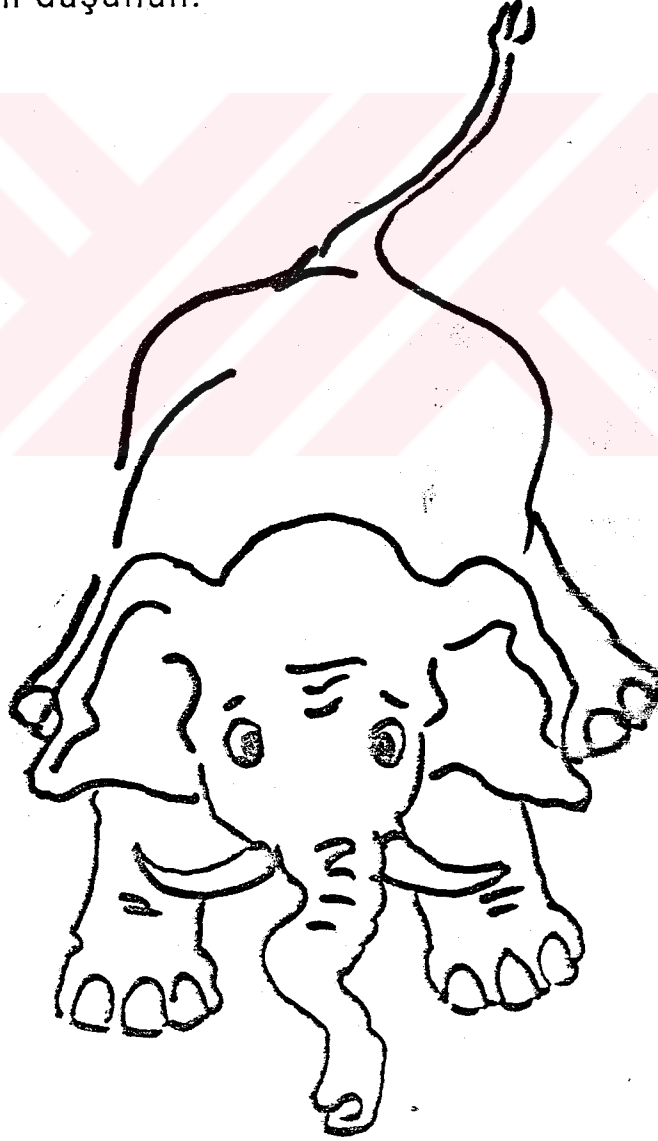
ETKİNLİK 3 SONUÇLARI TAHMİN ETME

Aşağıdaki boşluklara sayfa 1 deki resimde gösterilen durumun sonucu olabilecek mümkün olduğu kadar çok sayıda sonuç sıralayın. Hemen sonra olmuş ya da gelecekte çok uzun zaman sonra olabilecek olayları kullanabilirsiniz. Elinizden geldiği kadar çok tahmin etmekten korkmayınız.

ETKİNLİK 4 ÜRÜN GELİŞTİRME

Sayfanın ortasında birçok mağazadan ucuz fiyatta alabileceğiniz 15cm. Boyunda 200 gr. ağırlığındaki oyuncak bir fil resmi görmektesiniz. Bu sayfanın altındaki boşluğa ve sonraki sayfaya, çocukların oynarken daha çok hoşlanmaları için bu oyuncak fili değiştirecek en zeki, en ilginç ve alışılmamış yapılabilecek değişiklikleri listeleyin. Değişikliklerin kaçına mal olabileceğini düşünmeyin. Sadece onu oyuncak olarak neyin daha eğlenceli getirebileceğini düşünün.

ETKİNLİK 5 ALIŞILMAMIŞ KULLANIMLAR

Çoğu insan karton kutuları, kaldırıp bir kenara atarlar, fakat aslında onların binlerce ilginç kullanım alanları vardır. Aşağıdaki bu kullanım biçimlerini listeleyiniz. Kendinizi herhangi bir boyuttaki kutu ile sınırlandırmayınız. İstedığınız kadar çok sayıda kutu kullanabilirsiniz. Kendinizi, gördüğünüz ya da duyduğunuz kullanım biçimleri ile sınırlandırmayınız; yapabildiğiniz kadar olası, yeni kullanım biçimleri üzerinde düşününüz.

ETKİNLİK 6 ALIŞILMAMIŞ SORUNLAR

Bu bölümde karton kutulara ilişkin sorabildiğiniz kadar çok sayıda soru soracaksınız. Bu sorular başkalarının merakını ve ilgisini çekebilecek ve farklı yanıtlar getirilebilecek türden olmalıdır. Karton kutulara ilişkin genelde insanların üzerinde düşünmedikleri alışılmamış sorular üzerinde düşünmeye çalışın

ETKİNLİK 7 SADECE DÜŞÜNÜN VE VARSAYIN

Burada size belki olması hiç bir zaman mümkün olmayan bir durum verilecektir. Sadece ne olup bittiği hakkında tahminlerde bulunacaksınız. Bu size eğer, bu hayali durum gerçekleşseydi bunun sonucunda gerçekleşecek diğer olaylar üzerinde düşünme ve hayal gücünüzü kullanma şansı verecektir.

Sadece bir an varsayın ki, tüm bu anlatılan durum ortaya çıktı. O zaman bu olay sonucu ortaya çıkabilecek olan diğer olayları düşünün. Diğer bir deyişle, sonuç ne olacaktır? Elinizden geldiğince çok tahminde bulunun.

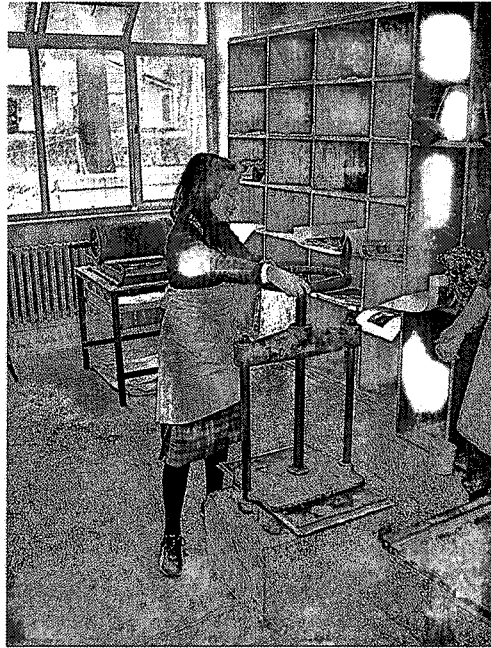
İmkansız durum (hayali durum): SADECE VARSAYIN ki bulutların kendilerini yeryüzüne bağlayan, aşağıya doğru sarkan ipleri var. Bu durumda neler ortaya çıkabilir, hangi sonuçları doğurur? Düşüncelerinizi ve tahminlerinizi yazınız.

Ek 4

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.35.00.03.1/ 34661
KONU: Uygulama.

22 EYLÜL 2004

VALİLİK MAKAMINA
İZMİR

İLGİ: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 14.09.2004 tarih ve tarih ve 2423 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün ilgi yazısında, Levent AVCI'nın "Sanat Eğitiminde Yaratıcılık Yetisinin Ortaya Çıkarılması ve Geliştirilmesi Açısından Baskiresim Tekniklerinin İşlevi" konulu tez çalışmasıyla ilgili olarak Buca Lisesi'nde uygulama yapmak istediği belirtilmektedir.

Söz konusu çalışmanın adı geçen okulda yapılması araştırma sonucunun bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmesi kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Behattin DEMİR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUK

..09/2004

M. Fahri AYKIRI
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek: 1-Yazı (1 sayfa)
2-Öğrencinin dilekçesi (1 sayfa)
3-Tez çalışmasında uygulanacak çalışmanın programı (1 sayfa)
4-Yaratıcı Düşünme Testi (10 sayfa)